

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI

KATEDRA SLAVISTIKY

PUSSY RIOT V KONTEXTU SOUDOBÉ RUSKÉ KULTURY
PUSSY RIOT IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY RUSSIAN
CULTURE

Magisterská diplomová práce

Vypracovala: Bc. Lenka Plášková

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Jitka Komendová, Ph.D.

OLOMOUC 2016

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci

Podpis

Děkuji Doc. Mgr. Jitce Komendové, Ph.D. za odborné vedení
magisterské diplomové práce a poskytnutí cenných podnětů ke koncepci a
směřování práce.

Podpis

OBSAH

ÚVOD	6
1. KULTURNÍ SITUACE V RUSKU VE 20. STOLETÍ	8
1.1 90. LÉTA V RUSKU	9
1.2 RADIKALIZACE UMĚNÍ.....	10
1.3 VZNIK INSTITUCÍ.....	12
1.4 ESTETICKÝ ASPEKT.....	13
2. POLITICKÉ UMĚNÍ	14
2.1 EFEKTIVITA POLITICKÉHO UMĚNÍ.....	14
2.3 POVRCHY, NA KTERÉ JSOU UMÍSTĚOVÁNY PROTESTNÍ VZKAZY	15
2.4 POSTUPY V SOUČASNÉM UMĚNÍ PŘI RUSKÝCH POULIČNÍCH PROTESTECH	16
3. RUŠTÍ PERFORMEŘI	17
3.1 PETR PAVLENSKIJ	17
3.1.1 PERFORMANCE PAVLENSKÉHO	17
3.2 UMĚLECKÁ SKUPINA 23:59	19
3.2.1 PERFORMANCE UMĚLECKÉ SKUPINY 23:59	20
3.3 BOMBILY	23
3.4 VOJNA.....	23
3.4.1 AKCE SKUPINY.....	24
3.4.2 PRONÁSLEDOVÁNÍ SKUPINY (OD ROKU 2010)	27
3.4.3 MOSKEVSKÁ FRAKCE SKUPINY VOJNA.....	28
4. PERFORMEŘI V ČESKÉ REPUBLICĚ	30
4.1 ZTOHOVEN	30
4.1.1 PERFORMANCE ZTOHOVEN	30
4.2 DAVID ČERNÝ	32
4.2.1 VYBRANÉ PERFORMANCE DAVIDA ČERNÉHO	32
4.3 SROVNÁNÍ TENDENCÍ V RUSKÝCH A ČESKÝCH PERFORMANCÍCH.....	35
5. PUSSY RIOT	36
5.1 VYSTOUPENÍ SKUPINY	37
5.1.1 VYSTOUPENÍ NA STŘEŠE TROLEJBUSU	37
5.1.2 VYSTOUPENÍ NA STŘEŠE VĚZNICE	37
5.1.3 VYSTOUPENÍ PROTI PUTINOVÍ	37

5.1.4 VYSTOUPENÍ V CHRÁMU KRISTA SPASITELE	38
5.1.5 PUTIN ZAPALUJE REVOLUČNÍ HRANICE	39
5.1.6 PUSSY RIOT ZAPÁLILY PUTINŮV PORTRÉT	39
5.1.7 JAKO V RUDÉM VĚZENÍ.....	40
5.1.8 PUTIN TĚ NAUČÍ MILOVAT VLAST	40
5.1.9 ČAJKA.....	40
5.2 PROCES S PUSSY RIOT KVŮLI PUNKOVÉ MODLITĚ V CHRÁMU KRISTA SPASITELE	41
5.2.1 OBĚTI.....	41
5.2.2 UVĚZNĚNÉ	41
5.2.3 PROCES S ÚČASTNICEMI PUNKOVÉ MODLITBY	42
5.2.4 VYJÁDŘENÍ NEJVYŠŠÍCH RUSKÝCH PŘEDSTAVITELŮ	45
5.2.5 NÁZOR ADVOKÁTA	46
5.2.6 PODPORA PUSSY RIOT	47
5.2.7 ODPŮRCI PUSSY RIOT	49
5.2.8 VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ.....	50
5.2.9 BOJOVNÍ KNĚŽÍ.....	52
5.3 VYJÁDŘENÍ NADĚŽDY TOLOKONNIKOVÉ K PODMÍNKÁM VE VĚZENÍ.....	54
5.4 VYJÁDŘENÍ ZBYLÝCH ČLENEK PUSSY RIOT K PROPUŠTĚNÍ TOLOKONNIKOVÉ A ALJOCHINOVÉ	54
5.5 OCENĚNÍ PUSSY RIOT	56
6. ZÁVĚR.....	57
7. PE3IOME	59
8. BIBLIOGRAFIE.....	67

ÚVOD

Na konci 80. let se v Sovětském svazu díky perestrojce a Gorbačeva u moci začíná „oteplovat“ a ke slovu se postupně začínají dostávat umělci, kteří se svým projevem snaží o maximální provokaci ve společnosti, zkoušejí, co si mohou dovolit a zkoumají zpětnou vazbu veřejnosti.

Jiná situace ovšem nastává na přelomu tisíciletí, kdy v Rusku dochází k radikalizaci umění a umělci se prostřednictvím svých performancí snaží o vyjádření politického stanoviska. Mnohdy k tomu využívají i poněkud kontroverzní způsoby, jako je využití vlastního těla. Mezi nejmladší umělecké uskupení, které provokativními performancemi vyjadřuje svůj názor, patří skupina Pussy Riot, která se objevila na ruské scéně v roce 2011, a právě jí je ve velké míře má diplomová práce zasvěcena.

Cílem práce je nejen popsat uměleckou činnost skupiny Pussy Riot, ale také uvedení dalších skupin a samostatných umělců, kteří po rozpadu Sovětského svazu působí na poli protestního umění v Rusku. Věnuji se též akcím performerů v České republice a snažím se porovnat tendence v českých a ruských protestních hnutích. Práce se snaží popsat a vysvětlit kulturní situaci, v jaké se Rusko nacházelo bezprostředně před rozpadem a po rozpadu Sovětského svazu, jaký byl přístup umělců a jakým způsobem se v průběhu let změnil, co bylo typické pro tvorbu v 90. letech a čím se vyznačují umělci 21. století. Snažím se také vysvětlit smysl jednotlivých uměleckých akcí, na co se umělci snažili přesně upozornit. V práci není ani opomenut vznik úplně nových galerií a muzeí v Rusku, které se věnují současnému umění a mnohdy jsou ze strany veřejnosti podrobeny kritice. V práci je též vysvětlen pojem politického umění, jak ho chápeme a co si vůbec klade za cíl.

Práce celkem obsahuje 5 hlavních kapitol. V první kapitole se věnuji vysvětlení kulturní situace v Rusku ve 20. století. Druhá kapitola je zasvěcena politickému umění a jeho aspektům. Ve třetí kapitole popisují vybrané ruské performery a v následující kapitole se věnuji českým umělcům. Pátá kapitola je zasvěcena skupině Pussy Riot a obsahuje jak popis činnosti skupiny, tak také detailní rozbor soudního procesu se třemi zadrženými členkami skupiny po punkové modlitbě uskutečněné v Chrámu Krista Spasitele.

Co se týče metod, které byly použity v následující práci, většinou jsem byla nucena hledat zahraniční internetové zdroje, protože česká média sice pojednávají o

dané problematice, ale nevěnují se jí do hloubky. V diplomové práci jsem také použila dvě knihy od Tomáše Glance, který je českým odborníkem na ruskou moderní kulturu a jednu publikaci v anglickém jazyce, která pojednává o Street artu.

Součástí práce je také resumé, které je v ruštině a je zařazeno na konec práce.

1. KULTURNÍ SITUACE V RUSKU VE 20. STOLETÍ

Kultura v Rusku se v průběhu 20. století radikálně proměnila celkem dvakrát. Poprvé to bylo po revoluci v roce 1917 a podruhé se tak stalo v 80. letech, v době perestrojky. V té době byl generálním tajemníkem Komunistické strany Sovětského svazu Michail Gorbačov. Došlo k odstranění cenzury. Nové impulsy se do ruské kultury začínaly dostávat ze čtyř stran:

1. Jednalo se o díla autorů, kteří byli rehabilitováni. Nepatřili svou tvorbou sice přímo do období perestrojky, ale svým dílem významně ovlivnili kulturní dění v Rusku.
2. Do Ruska se dostala kultura ze zahraničí. Ti, kteří emigrovali, nesměli v Sovětském svazu publikovat svá díla, což se v době perestrojky změnilo. Začala být vydávána díla takových autorů, jako byli Josif Brodský, Vladimir Nabokov, Eduarda Limonov a další.
3. Začala se vydávat díla, která se za několik desítek let nahromadila v samizdatu. Většinou šlo o autory, kteří nebyli příliš známí široké veřejnosti jako např. Vsevolod Někrasov a Vladimir Kazakov.
4. Poslední skupinu, která významně ovlivnila kulturní dění v Rusku v 80. letech, tvořili autoři, kteří v této době teprve začínali tvořit.¹

Ve druhé polovině 80. let s nástupem Gorbačova k moci dochází k významné změně. Sovětský svaz a USA podepsali kulturní dohodu, díky čemuž došlo k mnohem větší otevřenosti ve vztazích obou velmocí a nebývalému vzniku kulturních aktivit z velké části podporovaných USA. Došlo k růstu počtu hudebních koncertů, filmových a hudebních festivalů, kulturních výměn, které z větší části financovalo USA. Toto období můžeme zcela oprávněně považovat za nejplodnější, co se týče vlivů kulturní diplomacie USA.

Počátek 80. let byl velice významný z hlediska formování subkultur. Začaly se objevovat různé módní tendence inspirované západem. Avšak tématem číslo 1 byla hudba. Vznikaly hudební skupiny inspirované rockem, metalem, punkem a dalšími hudebními žánry. Význam měl i fakt, že tito umělci byli stíháni a pronásledováni za svou tvorbu. Všechny umělce spojovalo rebelanství vůči systému. Ačkoliv se skupiny

¹ Tomáš Glanc, *Souostroví Rusko, Ikony postsovětské kultury*, Revolver Revue 2011, ISBN 978-80-87037-40-9, str. 8-10

lišily druhem hudby, měly mnoho společných znaků, jako např. to, že svou hudbou a vzhledem se snažili veřejně protestovat proti socialistickým normám a pravidlům. Hudebníci se většinou setkávali v určitých kavárnách, které měly undergroundovou pověst. Subkultury vznikaly většinou ve větších městech, důvodem mohl být větší příliv cizinců, kterými se nechali inspirovat a od kterých měli zboží.

V období perestrojky se dostává na povrch underground, rocková hudba je legalizována jako hudební žánr. Nejvýznamnějším hudebním stylem tohoto období je rocková hudba, ohlas zažívá nejen ruský rock, ale též ten západní. Na konci 80. let se v SSSR konají koncerty takových rockových velikánů jako: Pink Floyd, Status Quo, Nazareth a další.²

1.1 90. LÉTA V RUSKU

Významně, a to nejen ruskou kulturu, ale i tu světovou, ovlivnil nástup internetu. Některá díla nebyla vůbec tištěna v papírové podobě, ale existovala pouze v digitální formě na internetu. Internet začal v ruské kultuře plnit významnou komunikační roli. Řeč není jen o sociálních sítích, ale i o různých portálech a blozích, kde mnozí, v té době ještě neznámí autoři, začali publikovat svá díla. Odrazilo se to samozřejmě na podobě psaného jazyka. Na ruském internetu vznikl portál, který se jmenuje Живой журнал (ruský live journal), kam velké množství představitelů ruské kultury přesunulo svá díla. V současnosti této služby využívá více než 2 miliony lidí. Portál funguje od roku 1999.³ Není divu, že se umění začalo proplétat s politickou sférou a začalo se měnit v nástroj kolektivní mobilizace, vyjádření nesouhlasu, protestu a demontáže politických autorit. Splynutí umění s politikou se poměrně zřetelně začalo projevovat při rozvoji internetu.⁴

Po rozpadu SSSR pokračoval politický rozkol v oblasti mezi kulturními pracovníky a umělci. Jedni se orientovali na západní hodnoty, protože je považovali za všeobecně lidské, druzí se drželi starých národních hodnot. Perestrojka zrušila zákaz různých druhů a žánrů umění, umožnila návrat trezorových filmů do televizí. Do této doby patří návrat stříbrného věku ruské kultury. Kultura na přelomu 19. a 20. století měla celou řadu těch nejlepších lyriků, velkých myslitelů, prozaiků, skladatelů, umělců

² http://is.muni.cz/th/183751/fss_m/Zapadni_popularni_kultura_a_rozpad_SSSR_Demchuk.pdf

³ Tomáš Glanc, *Souostroví Rusko, Ikony postsovětské kultury*, Revolver Revue 2011, ISBN 978-80-87037-40-9, str. 11-15

⁴ <http://cyberleninka.ru/article/n/praktiki-sovremennogo-iskusstva-v-rossijskih-ulichnyh-protestah>

a talentovaných interpretů. Tak obrovské množství zakázané literatury mělo kromě pozitivních i negativní následky: Mladí spisovatelé, básníci, scénáristé neměli možnost publikovat ve státních nakladatelstvích. Krize se projevila i v oblasti architektury, kde se snižovaly výdaje na stavby.

Kulturní rozvoj se výrazně zpomalil, což se projevilo nejen tím, že na tzv. svobodném trhu chyběly nové filmy a knihy, ale také tím, že spolu s tou nejlepší zahraniční kulturou se do Ruska valila vlna produkce, která měla pochybnou kvalitu a hodnotu.

Hluboká krize kultury, ve které se Rusko nacházelo, je výsledkem sovětské éry, kdy docházelo k dlouhodobé ignoraci a opovrhování rozvojem kultury. Vytvoření úplně nové společnosti a nových lidí se v době sovětské éry ukázalo jako nemožné. V této době lidé neměli možnost se dostat ani k opravdové kultuře a ani ke skutečné svobodě. Na člověka bylo pohlíženo jako na součást a prostředek ekonomiky, a je naprosto zřejmé, že takový přístup člověka odlidšťuje stejně jako technogenní civilizace.⁵

1.2 RADIKALIZACE UMĚNÍ

90. léta 20. století jsou v Rusku symbolizována provokacemi různých umělců. Kultura v Rusku se po zrušení cenzury stala radikálnější, mnoho umělců začalo zkoumat, kam až mohou zajít, kde jsou hranice, snažili se k nim přiblížit, ne-li je překročit. Umělci v 90. letech porušovali konvence a tabu a snažili se šokovat společnost, zkoušeli, co všechno si mohou dovolit, zjistili, že povoleno je téměř vše. Postoj umělců po rozpadu SSSR je tedy spíše analytický, nikoli aktivistický, jak je tomu dnes.⁶

Oleg Kulik je autorem mnoha kontroverzních projektů, svými performancemi mnohdy šokoval a zkoumal, jak na něj budou lidé reagovat. V 90. letech provedl psí performanci, při které chodil nahý po ulici, žil v boudě, štěkal a kousal. Jeho další performancí byla akce s názvem: Kulik je ve skutečnosti pták, při které létal nad střechou petěrburského domu na laně úplně nahý, také četl rybám evangelium pod vodou. Dodnes je považován za vysoce úspěšného umělce současného ruského umění.⁷

⁵ <http://www.bibliotekar.ru/culturologia/79.htm>

⁶ <http://www.novyprostor.cz/clanky/438/strucne-dejiny-soku.html>

⁷ Tomáš Glanc, Lexikon ruských avantgard 20. století, nakl. Libri Praha 2005, ISBN 80-7277-259-7, str. 166

Avděj Ter-Ogaňjan je významný ruský umělec a performer, jeho tvorba se vztahuje k ruské avantgardě. Proslulým se stal díky jeho provokačním performancím, které jsou spojeny s náboženskou herezí. V roce 1991 se zúčastnil performance *Futuristé jdou na Kuzněcký most*, jež měla připomenout legendární akci ruských futuristů, která proběhla v roce 1913 a způsobila velké pozdvižení. Avděj Ter-Ogaňjan s kolegy šli do města se lžičkami, které měli přivázané k oděvu a měli pomalované obličej. Jejich umělecká performance v prosinci 1998 na výstavě Art Maněž realizoval projekt Junyj bezbožnik. Každý z návštěvníků se mohl stát provokatérem a na kopii ikony napsat prosté nápisy nebo ji sekerou rozsekat. Církev proti němu vedla proces, a proto utekl do České republiky. V Rusku ho odsoudili ke čtyřem rokům vězení, mezitím se ale Avděj-Ter Ogaňjan přestěhoval do Berlína.⁸

Dalším významným aktérem byl Oleg Mavromatti, který se na akci *Ně ver glazam* v roce 2000 nechal obráceně ukřižovat s nápisem na zádech „Nejsem boží syn“. Opět se dočkal žaloby ze strany pravoslavné církve a následně uprchl do zahraničí.⁹

Vladislav Mamyšev-Monroe, který je mistrem převleků, se zase přestrojil za různé osobnosti z historie (Hitler, Napoleon, Kristus). V roce 1995 v Moskvě šokoval svou výstavou obřích transparentů, které zobrazovaly jeho mnohá převtělení. Součástí výstavy byl i portrét Hitlera, starosta Moskvy nařídil, aby byl odstraněn.¹⁰

V 21. století už jsou politické provokace a otevřený nesouhlas aktivistů běžné, snaží se vyprovokovat státní moc k zásahu, který pak jen ukáže, jak násilný režim ve skutečnosti je. V tomto směru jsou nejvýraznější skupina Vojna a Pussy Riot, které se nebály hlasitě vyjádřit svůj názor na politickou situaci v Rusku. Jak prohlásily členky Pussy Riot, klidně by mohly sepsat petici proti něčemu, co se jim nelíbí, ale nejspíš by to nemělo takový efekt jako politická performance.¹¹

Mezi tzv. politický aktivismus patří i performance Alexandra Breněra, kterou předvedl v 90. letech v Moskvě. Breněr běžel na Rudé náměstí s boxerskými rukavicemi na ruku a „vyzýval“ Jelcina k zápasu, protože Jelcin měl dost odvahy na to, aby bojoval s Čečenskem. To ale nebyla jeho poslední akce, ve svých provokacích

⁸ Tomáš Glanc, *Lexikon ruských avantgard 20. století*, nakl. Libri Praha 2005, ISBN 80-7277-259-7

⁹ Tomáš Glanc, *Souostroví Rusko, Ikony postsovětské kultury*, Revolver Revue 2011, ISBN 978-80-87037-40-9, str. 37-44

¹⁰ Tomáš Glanc, *Lexikon ruských avantgard 20. století*, nakl. Libri Praha 2005, ISBN 80-7277-259-7, str.

¹¹ <http://www.novyprostor.cz/clanky/438/strucne-dejiny-soku.html>

pokračoval i poté, co se odstěhoval do západní Evropy. V Praze na festivalu Parní válec parodoval ostatní účastníky, plival na diváky apod.¹²

1.3 VZNIK INSTITUCÍ

Pro 90. léta je typické, že vznikalo velké množství kulturních institucí. Vznikala muzea a galerie současného umění, např. galerie v Permi roku 2009. Asi největším centrem současného umění je Garáž, která se nachází v areálu bývalých moskevských autobusových garáží. Vůbec první výstavu zde měl ruský umělec Ilja Kabakov, který v 80. letech emigroval do USA. Dalším výstavištěm moderního umění je Vinzavod, který vznikl v roce 2007 a Tabačnaja fabrika, která slouží k výstavám od roku 2010. Ajdan Salachova založila v roce 1989 galerii, která dostala název Pervaja galereja. Trjochprudnyj pereulok je název galerie současného umění, kterou založil Marat Gelman v roce 1990. Jedná se o vůbec jednu z prvních galerií současného umění v Rusku. Vystavoval zde např. Avděj Ter-Ogaňjan, který byl jedním z nejvýznamnějších osobností tehdejší doby.¹³

V roce 2007 byla v Sacharově centru v Moskvě uspořádána výstava s názvem Zakázané umění 2006. Byla zde představena díla, která nesměla být v tomto roce vystavena. Obrazy mohli diváci zhlédnout skrze malé průzory. Výstava vyvolala skandál a pořadatelé stanuli před soudem, kde k jejich štěstí dostali jen pokutu. Výstavou se snažili upozornit na růst kulturní cenzury, která čím dál častěji pochází ze strany pravoslavné církve. Na výstavě se objevilo např. dílo Alexandra Savka s názvem *Kázání na hoře* z cyklu *Putování Mickey Mouse napříč historií umění*. Na obraze jsou namalováni věřící, kteří se modlí k Mickey Mousovi. Během soudního procesu s Andrejem Jerofejevem a Jurijem Samodurovem se na scéně poprvé objevila skupina Vojna. Aktivisté ze skupiny se snažili těmto mužům projevit svou podporu, a proto pod okny soudu dělali hluk, aby rušili proces. Jindy zase pronesli do soudní místnosti, kde probíhal proces, šváby.¹⁴

¹² Tomáš Glanc, *Souostroví Rusko, Ikony postovětské kultury*, Revolver Revue 2011, ISBN 978-80-87037-40-9, str. 37-44

¹³ Tomáš Glanc, *Souostroví Rusko, Ikony postovětské kultury*, Revolver Revue 2011, ISBN 978-80-87037-40-9, str. 16-20

¹⁴ <http://artalk.cz/2013/03/01/umeni-jako-zivot/>

1.4 ESTETICKÝ ASPEKT

Tzv. uměleckost je nezbytná pro charakterizování fenoménu umění, jehož zkoumání má metodologický význam pro všechny umělecké směry. Uměleckost představuje složitý a mnohostranný fenomén. Zkušenosti, které vycházejí z rozvoje umělecké kultury na přelomu 20. a 21. století, svědčí o tom, že smysl uměleckosti se postupně vytrácí. Představy o tom, co ještě je umění a co už ne, nejsou úplně jasné. Současní vědci se domnívají, že se na přelomu 20. a 21. století změnily představy nejen o hranicích umění, ale mění se sám fenomén umění. Rozvoj současného ruského výtvarného umění se vyznačuje velkým množstvím protichůdných směrů, koncepcí a uměleckých principů.

Současné ruské i světové umění vyznává postmodernistické hodnoty, což znamená toleranci k marginalitě a rebelii, kosmopolitismus, individualismus, nejnovějšími tendencemi v současném umění jsou technologizace, virtualizace, komercializace, stírání hranic mezi elitním a masovým uměním, ztráta celistvosti, polystylovost, osvobození od regulačních norem.

Velká část současných uměleckých směrů je představována tzv. aktuálním uměním, do kterého patří: instalace, performance, happening, umění minimalismu, video umění, koncepce...

Stav současné estetiky je následkem mnoha příčin, které souvisí s historickými změnami, které proběhly na přelomu 20. a 21. století v kultuře, filozofii a humanitních vědách.

Vědci se domnívají, že je aktuální se zabývat kvalitou současného umění. O kritériích uměleckosti se v dnešní době aktivně diskutuje v oblastech, jako je umění fotografie, umělecká literatura, divadlo, filmy, výtvarné umění atd.

Část badatelů vidí řešení problému v oblasti výtvarného umění ve sjednocení řady klasických kritérií estetiky s některými novými ukazateli kvality, které se mohou přizpůsobovat současnému umění (přítomnost experimentu,...) Důležitou roli při hodnocení umění hrají také neumělecká kritéria jako např. popularita autora, investiční atraktivita, módnost...¹⁵

¹⁵ <http://cyberleninka.ru/article/n/problema-hudozhestvennosti-v-kontekste-esteticheskikh-printsipov-postmodernizma>

2. POLITICKÉ UMĚNÍ

Nejdříve si položme otázku, co to vlastně je politické umění? Chápat toto slovní spojení je možno ve dvou významech: V širším významu je každé umění politické, protože je ovlivněno prostředím a podmínkami, ve kterých vzniklo. V užším významu se politické umění kriticky zabývá politickou a společenskou situací.¹⁶

Politické umění se ve světě vyskytuje už po mnohá staletí a je jedním z rysů společnosti. Používá se jako způsob reflexe situace ve společnosti a snaží se osvětlit každodenní záležitosti. Politické umění je zvláštní forma umění, protože jeho hlavní složkou není jen estetická podoba, klade si za cíl rozpoutat společenskou debatu o tabuizovaných problémech. Umělci většinou pouze upozorňují na určitý problém, ale jeho samotné pochopení a reakci na něj nechávají na divákovi. Zde může nastat problém, protože divák nemusí zakódované poselství v díle správně dekodovat.¹⁷

Pokud se umělec prostřednictvím svého výtvaru snaží ukázat konkrétní úhly pohledu na určitou záležitost, přičemž se nemusí jednat o prezentaci jeho vlastního názoru, pak jde o politickou propagandu pomocí umění.¹⁸

Umělci občas vytvoří díla, která nereprezentují jejich vlastní politický názor. Umění může být využito jako propaganda, aby podpořilo určitou věc. Během II. světové války USA i nacisté používali propagandu, aby získali podporu svých občanů.¹⁹

2.1 EFEKTIVITA POLITICKÉHO UMĚNÍ

V souvislosti s politickým uměním vyvstává několik otázek, na které není jednoduché najít odpověď: Může být politické umění kvalitním uměním a naopak může být kvalitní umění i politickým? Jak efektivní je zpolitizované umění a umělci, kteří ho tvoří? Co přesně dělá umění při demonstracích politického protestu?

Samotní umělci a zainteresované elity věří, že politické umění je efektivní a má vliv na lidi. Rovněž z historie se nabízejí konkrétní příklady, které dokazují, že politické umění dokáže působit na lidi, reprezentuje sílu společnosti a je součástí kultury změn.

¹⁶

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&sqi=2&ved=0ahUKewinua7a4YPLAhVCig8KHSdABzUQFghQMAk&url=http%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F217627%2Fff_b%2FPODE_BAL_More_than_only_Art.doc&usg=AFQjCNFOcMNk_qO1xowgKnuUTleZ7Xs9OQ&bvm=bv.114733917,d.bGg

¹⁷ http://is.muni.cz/th/216800/ff_m_a2/nika_prace.pdf

¹⁸ http://www.ehow.com/facts_4856799_what-political-art.html

¹⁹ http://www.ehow.com/facts_4856799_what-political-art.html

Proto si mnoho umělců pokládá otázku, jak docílit toho, aby jejich politický počin byl ještě efektivnější, než je. Všechno ale však záleží na konkrétním člověku, protože k lidem se dostávají různé informace týkající se politiky, ale pochopí je v souladu s jejich vlastními preferencemi.²⁰

Politická performance

Pojem performance se používá již od 70. let 20. století a je chápán jako akce, která je určena pro diváky a není závislá na jejich aktivitě. Mnoho performancí má obsah, který se týká sociální a politické situace. Současní performeři se nebojí využít moderních technologií k provedení performance. (Viz Skupina Ztohoven a atomový výbuch v Krkonoších)²¹

2.3 POVRCHY, NA KTERÉ JSOU UMÍSTĚOVÁNY PROTESTNÍ VZKAZY

Perforeři využívají zejména 3 druhy povrchů, na které umísťují svůj protestní vzkaz:

1. Město a jeho prostředí
2. Člověk a jeho tělo
3. Virtuální komunikace

Co se týče města jako součásti protestní akce, je v něm opravdu mnoho možností. Město má tolik možností, kolik jen má povrchů. Je jasné, že městský povrch je velice oblíbený u protestujících, kteří na něj často umísťují své vzkazy. Jako prostředky pro vytvoření protestního vzkazu se často používají různé nálepky, spreje s barvou, s pomocí kterých se zhotovují politická graffiti. Stovky tisíc Rusů se každý den setkávají s protestními vzkazy, když se přemísťují na metro nebo na vlak. Nespokojenost v některých městech v Rusku se stavem silnic vedla až k tomu, že aktivisté ohradili jámy na silnici a přebarvili je barevnými křídami.

Dalším protestním povrchem je člověk a jeho tělo. Experimenty s lidským tělem vždy přitahují pozornost. Např. když se Petr Pavlenskij nahý přibil k dlažební kostce na Rudém náměstí, pak nejen v Rusku, ale i ve světě vzbudil tímto počinem vášnivé diskuze.

²⁰ Lyman G. Chaffee, Political protest and street art: Popular tools for democratization in Hispanic countries, ISBN 0-313-28808-9, 1993

²¹ http://www.popup.upol.cz/files/forSchoolsDocuments/2014062315360028_Havlik-PdF.pdf

Protestní komunikace může být umístěna do různých prostředí: film, divadlo, literatura, umění,...²²

2.4 POSTUPY V SOUČASNÉM UMĚNÍ PŘI RUSKÝCH POULIČNÍCH PROTESTECH

Místem pro vznik protestů jsou v dnešní moderní době často sociální sítě a blogy. Vlastně prvními aktivisty se stali uživatelé internetu. A v tuto chvíli úspěšně se rozvíjející protest překračuje hranici mezi virtuální realitou a skutečností, a dostává se do městských ulic. Demonstrující se snaží ovládnout prostranství ulice nejen silou, ale také s pomocí symbolů. Proto nyní začínají hrát významnou roli prostředky moderního umění, prostřednictvím kterého se představitelé snaží změnit městské prostředí.

Umělci nové generace se ve své tvorbě odtrhli od veškerého moderního umění a začali tvořit výtvořky na základě nových principů. Nastala změna v zobrazování: zobrazován není objekt, nýbrž proces. Současné umění začalo odmítat přirozenost, začal se ztrácet rozdíl mezi předměty, které nebylo možno považovat za umění. A zároveň u představitelů současného umění nezmizel vztah k minulé tvorbě. Ba právě naopak, jejich díla spolupůsobí s těmi z minulosti a mísí se v nich tradice různých epoch, přičemž dochází ke vzniku úplně nových významů. Mezi směry současného umění můžeme vyčlenit následující: pop-art, performance (umělecká činnost, která probíhá ve vymezeném čase a na určitém místě), hapening (umělecká akce, kterou vytvoří autor, ale nekontroluje ji až do konce, na rozdíl od performance, součástí je improvizace a aktivní zapojení diváků), videoumění, instalace, graffiti, body-art a další. V dnešní době má umění velký sociální a informativní rozměr, umělecká hodnota díla často stojí v pozadí.²³

²² <http://cyberleninka.ru/article/n/poverhnosti-protesta-osobnosti-politicheskogo-pisma-v-sovremennoy-rossii>

²³ <http://cyberleninka.ru/article/n/praktiki-sovremennogo-iskusstva-v-rossiyskih-ulichnyh-protedah>

3. RUŠTÍ PERFORMEŘI

3.1 PETR PAVLENSKIJ

Je to ruský konceptuální umělec a performer, který protestuje proti omezení svobodného projevu, potlačování lidských práv a proti růstu xenofobie a šovinismu v ruské společnosti. Vystudoval Umělecko-průmyslovou akademii v Petrohradě. Patří k nejkontroverznějším ruským umělcům.

3.1.1 PERFORMANCE PAVLENSKÉHO

*ŠEV

23. července 2012 si na protest proti uvěznění členek skupiny Pussy Riot zašil ústa reznou nití a vydal se ke Kazaňskému chrámu v Petrohradě, kde stál s plakátem v ruce na podporu členek skupiny. Akci pojmenoval Šev a jednalo se o jeho vůbec první veřejné vystoupení. Pavlenskij prohlásil, že uvěznění členek Pussy Riot odporuje základním křesťanským hodnotám. Podle něj zašitá ústa symbolizují situaci, v jaké se v dnešní době nacházejí ruští umělci. Mají zakázanou publicitu a cenzura přitvrzuje. Po ukončení akce si nechal stehy odstranit.²⁴

„Stál jsem jako živá socha, nereagoval na žádné požadavky policie a tak nevěděli co se mnou, chodili kolem dokola, pak zavolali sanitku, aby mne vyšetřil psychiatr,“ vyprávěl Pavlenskij.²⁵

Jeho slova jsou: „Čím horší je situace, tím radikálnější je moje forma projevu.“²⁶

*MRŠINA

Svou další akci uskutečnil 3. května 2013. Nahý se zabalil do ostnatého drátu a jeho asistenti ho přinesli před vchod do budovy petrohradského Parlamentu. Umělec v tichosti ležel v poloze embria do té doby, než přijela policie a vysvobodila ho z „uvěznění“ nůžkami na plech.

K této akci Pavlenskij řekl následující: „Lidské tělo je nahé jako mršina, není na něm nic jiného než ostnatý drát, který mimochodem původně sloužil k ochraně dobytka. Ruské zákony jsou jako ten drát, drží lidi v ohradách: všechny ty perzekuce politických

²⁴ <http://ria.ru/society/20120723/707321040.html>

²⁵ http://cz.sputniknews.com/czech.ruvr.ru/2012_07_24/82653125/

²⁶ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1061901-hreb-jehla-ostnaty-drat-vystredni-rusky-perfomer-burcuje-narod>

aktivistů a vládní represe slouží k tomu, aby z lidí vytvořily zbabělý a pečlivě hlídaný dobytek, který umí pouze konzumovat, pracovat a rozmnožovat se.²⁷

*FIXACE

Petr Pavlenskij se přibil 10. listopadu 2013 (den Policie) za genitálie ke dlažební kostce na Rudém náměstí na protest proti tomu, co se v Rusku děje. Podle jeho slov se Rusko mění na policejní stát. Svou performanci nazval Fixace a podařilo se mu šokovat kolemjdoucí lidi. „Policie nevěděla, kudy kam. To je můj cíl, když akci připravuji: dostat úřady do situace, kdy si nevědí rady,“ řekl Pavlenskij.²⁸

Policie si s ním nevěděla rady, osvobodili ho až přivolání lékaři, kteří ho následně odvezli do nemocnice, kde odmítl hospitalizaci. Poté Pavlenského převezli na policejní služebnu, kde byl podroben výslechu. Pavlenskij byl obviněn z výtržnictví.²⁹

*SVOBODA

23. února 2014 provedl kolektivní akci v Petrohradě na mostě. Akce dostala název Svoboda. Ráno přivezli na most materiály, ze kterých postavili barikády, které následně podpálili. Aktivisté bušili do plechů a vykřikovali proukrajinská hesla. Chtěli prý napodobit atmosféru na Majdanu. Pavlenskij byl obviněn z vandalizmu a hrozí mu 3 roky vězení za to, že s kolegy pálili na mostě pneumatiky a provolávali ukrajinská hesla.³⁰

*ODDĚLENÍ

19. října 2014 provedl na střeše Institutu soudní psychiatrické expertízy V. P. Serbského v Moskvě další akci, kterou nazval Oddělení. Sedl si na střechu a velkým nožem si uřezal ušní lalůček. Akci provedl na protest proti zneužívání psychiatrie při politických cílech.

„Nůž odděluje ušní lalůček od těla a betonová zeď psychiatrické léčebny odděluje normální lidi od bláznivých pacientů. Po opětovném návratu k využívání psychiatrie v politických cílech, policie získává moc určovat hranici mezi rozumem a

²⁷ http://www.lidovky.cz/nahy-aktivista-se-pribil-za-genitalie-k-dlazbe-rudeho-namesti-ptd-/zpravy-svet.aspx?c=A131111_120319_In_zahranici_msl

²⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1061901-hreb-jehla-ostnaty-drat-vystredni-rusky-perfomer-burcuje-narod>

²⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1061901-hreb-jehla-ostnaty-drat-vystredni-rusky-perfomer-burcuje-narod>

³⁰ <http://magazin.aktualne.cz/kultura/mfdf-jihlava/petr-pavlenskij-delam-politicke-umeni-ne-karikatury-putina/r~fb0a2f345eca11e4aff10025900fea04/>

šílenstvím. Byrokrati v bílých pláštích, kteří jsou vyzbrojeni psychiatrickými diagnózami, oddělují od společnosti ty „části“, které jim brání v tom, aby zavedli jednotnou diktaturu pro všechny.“³¹

*HROZBA

Zatím poslední akcí kontroverzního umělce je ta, která se uskutečnila 9. listopadu 2015 v Moskvě. Akce dostala název Hrozba. Pavlenskij zapálil dveře vedoucí do sídla Federální bezpečnostní služby a ještě se u toho nechal natočit, jak stojí před hořící budovou s kanystrem benzinu v rukou. V té samé budově sídlily i původní tajné služby jako KGB a NKVD. Pavlenskij byl zadržen, stejně jako dva novináři z televize Dožď, kteří celou akci natáčeli. Pavlenskij je podezřelý, že se dopustil výtržnictví, v případě obvinění bude muset zaplatit pokutu a dostane trest odnětí svobody na 15 dní.³²

3.2 UMĚLECKÁ SKUPINA 23:59

Pouliční protest v Rusku se stal aktuálním v prosinci roku 2011 po parlamentních volbách. Protesty se konaly v mnoha ruských městech. Jejich rozsah byl obrovský, od Moskvy až na venkov, a to až do březnových voleb prezidenta.³³

Za krátkou dobu své existence skupina 23:59 uskutečnila více než 20 akcí, které představovaly různé formy politického uměleckého vyjádření. V mnohých akcích se skupina odkazovala na literární texty. Z pohledu některých autorů mohou podobné odkazy vypadat opodstatněně, protože zejména sféra umění přitahuje opoziční potenciál protestu. Takovýmto způsobem vše zamaskovali, odpovědi bylo třeba hledat v literárních textech. Každá akce této skupiny byla vyhlášena na sociálních sítích ve speciálně vytvořené skupině. Právě konkrétní literární text měl diváka připravit na akci, naladit ho a zaujmout ho. Až po provedení akce byly úplné materiály vkládány na internet a informaci následně zachytily zpravodajské portály. Tato opatrnost měla své příčiny, protože po provedení prvních akcí se skupina stala zajímavou pro představitele mocenských struktur.³⁴

³¹ <http://www.interfax.ru/culture/402668>

³² http://www.lidovky.cz/proti-teroru-kontroverzni-rusky-umelec-zapalil-sidlo-tajne-sluzby-fsb-1nt-zpravy-svet.aspx?c=A151109_124417_In_zahranici_msl&galerie

³³ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

³⁴ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

3.2.1 PERFORMANCE UMĚLECKÉ SKUPINY 23:59

*ROZHOUPÁNÍ ŽLUTÉ LOĎKY

První performancí skupiny se stala politická performance «Раскачивание желтой лодки» „Rozhoupání žluté loďky“. Několik aktivistů vlezlo do loďky na dětském hřišti, která byla řetězem připevněná, a pokoušeli se ji rozhoupat. Kolemjdoucí se nestačili divit. Tato politická akce byla odpovědí na slavnou Putinovu žádost «не раскачивать лодку» v době protestů v zimě roku 2012. Je nutno říci, že tato akce vyznačuje spojitost nejen s literárními texty, ve kterých je třeba hledat vysvětlení, ale zakládá jakousi tradici dramatizování protestu. Pouliční protest je sám o sobě přitažlivý, ale zdramatizování mu přidá na atraktivitě a ještě mu to dodá sympatie diváků.³⁵

*DANKO

Politická performance s názvem Danko (18.3.2012) se týká legendy o odvážném hrdinovi, který dal lidem světlo a ukázal jim cestu v temnotě. Aktivisté ze skupiny 23:59 se v noci vydali na kopec, který je nad Jelcem a na jeho vrchu založili hranici. Dostat se na vrchol kopce, který je považován za strategicky důležitý objekt, bylo složité. Během zimy půda na kopci zamrzla a pak začala pomalu odtávat, čímž se stala kluzkou. Dřevo na táborák si aktivisté přinesli v batozích. Ve večerních hodinách, kdy už byla tma, byli obyvatelé žijící na úpatí hory překvapeni nečekaným táborem.

*HATE

Experimenty s formou protestu je možné postřehnout i při této akci skupiny. Večer na zasněženém kopci v parku 40. výročí říjnové revoluce se konal happening s názvem „Skřítci“ (25.3.2012) při kterém bylo z lidských těl účastníků poskládáno slovo HATE. Akce se zúčastnilo celkem 12 lidí. Poté, co aktivisti udělali ze svých těl nápis HATE, na tom samém místě zapálili svíčky. Akce odkazuje k literárnímu dílu V. Majakovského «Hate». Překlad slova hate z angličtiny znamená nenávisť, proto je možno ve vzkazu skupiny hledat oba dva významy.³⁶

*LIVENSKÝ LED

Další událost skupiny nesla název Livenský led (31.3.2012). Místem děje se stala řeka Sosna. Skupina vyrobila kru z oranžové košile, kterou přilepili ke kousku

³⁵ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

³⁶ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

desky. Na látku sprejem nastříkali nápis: Běž pracovat!, což byla zpráva divákům, kteří pozorovali tání ledů z mostu. Daný objekt měl proplout na tající řece pod mostem. Tato akce je ještě zajímavá tím, že jeden účastník byl ohrožen na životě. Během celé akce se jeden z aktivistů propadl pod led, díky čemuž došlo k neočekávanému rozvoji celé akce.³⁷

*ANNA KARENINA

Z hlediska výběru autora pro citaci je esteticky nejzajímavější performance s názvem Anna Karenina. (20.4.2012) Účastníci skupiny při této akci využili téma občanského odporu a emigrace. Emigrace je stav plný pochyb a úzkosti, jedná se o trýznivý výběr- moment mezi odjezdem a příjezdem. Skupinu to přivedlo k úmyslnému smíchání literárních základů performance. K tématu Tolstého ještě přidali Bunina. Zpočátku tolstojovský problém, odhalený skrze morální dilema vášnivé hrdinky, noří se do maloměst'áckého kontextu politické opozice zatuchlého vzduchu ruského zapadákov. Akce se odehrála v Jelci na starém železničním nádraží, které je v příšerném stavu. Na nádraží naaranžovali čekání na vlak, který nikdy nepřijede a ani přijet nemůže, protože na nádraží nejsou ani ty kolejnice, na které by se mohla vrhnout Anna Karenina.³⁸

*VYMÁHÁNÍ SVĚDECTVÍ

Při této akci byl použit odkaz na literární dílo O. Mandelštama. Název akce zněl Vymáhání svědectví (30. 6. 2012), podstata byla v tom, že aktivisté na oranžový papír, na který se v Jelci většinou uvádějí platby za elektřinu, vytiskli svou vlastní variantu platby a tyto papíry pak roznesli do poštovních schránek. Aktivisté tuto akci provedli s cílem, aby od lidí dostali zpětnou vazbu, což se jim také povedlo. Někteří obyvatelé města nepochopili ironii a domáhali se vysvětlení v institucích, proč jim přišly takové platby. Někteří se radili se sousedy, jiní přišli na poštu a ptali se, jestli je nutné uhradit platbu.³⁹

*PERFORMANCE Č. 18 BERLÍN-KYJEV

Tématem akce byla podpora členek skupiny Pussy Riot a byla provedena 27. 9. 2012. Aktivisté během svých cest po Evropě rozvinuli plakáty s nápisem: Svobodu pro Pussy Riot, na dvou místech. A jak už napovídá samotný název performance, šlo o

³⁷ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

³⁸ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

³⁹ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

města Berlín a Kyjev. V Berlíně se jeden člen skupiny postavil s nápisem naproti Říšskému sněmu a v Kyjevě si druhý stoupl na náměstí Bohdana Chmelnického vedle Chrámu sv. Sofie.⁴⁰

*SIVCŮV SAD

Na podzim roku 2012 aktivisté uspořádali ještě jednu akci, která nesla název Sivcův sad. (23.10.2012) Už v dopoledních hodinách si obyvatelé města Jelec mohli všimnout, že na stromech v parcích se objevily tabulky s podivnými nápisy. Nápisy nebylo možné přečíst z dálky, proto bylo nutné, aby člověk přišel blíž k tabulce. Vznikaly asociace s tabulkami Sivcova, které se používají při měření zraku. A právě tato asociace se dostala do názvu celé akce. „Mluvicí“ stromy u diváků vytvářely asociace s akcí skupiny 23:59, při které byl z lidských těl vytvořen nápis HATE. Nyní aktivisté protestovali proti zástavbě zelené plochy a proti kácení stromů. Při této akci je použit odkaz na dílo Čechova Višňový sad.⁴¹

V Den Ruska se konala asi zatím poslední performance skupiny 23:59, o které píší média. Konkrétní datum bylo 12. 6. 2013. Někteří obyvatelé města Jelec se znovu stali svědky vystoupení lidí z plastelíny. V tento den se v Jelci uskutečnilo hned několik plastelínových meetingu stejně jako před rokem. Skupina 23:59 si opět dovolila vymodelovat jeleckou společnost, ve které jsou jak občané, kteří jsou loajální k městské moci, tak také občané, kteří jsou rozhořčení z chování těch u moci. A jak se ukázalo, konformní slogany převažovaly nad těmi protestními. Důkazem toho byly vystoupení plastelínových Jelčanů na podporu jednotné státní zkoušky nebo samotné vlády s takovými slogany jako: Za placené vzdělání, Proti korupci ve vzdělávání,...

Meeting se konal v dětském parku a v parčíkách Prišvina a Chrennikova.

Novinkou na letošním meetingu byla účast zahraničních turistů. Vždyť Jelec ne náhodou nazývají jako turistické centrum s obrovským potenciálem. Skupina postavila vedle památníku Bunina skupinku turistů s nápisy v angličtině. „Jste si jistí, že tohle je turistické centrum?“ „Jsme na Vás hrdí pane Bunine, pane Prišvine, pane Rozanove.“⁴²

⁴⁰ <http://gorod48.ru/news/90627/>

⁴¹ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

⁴² <http://gorod48.ru/news/164778/>

A takovým způsobem se politické protesty umělecké skupiny 23:59 nenásilnou a kreativní formou vážou k literárním dílům. A právě v literárních textech skupina doporučuje hledat odpovědi na otázky, které se objevují v textech skupiny 23:59.⁴³

3.3 BOMBILY

Tato skupina byla založena na konci roku 2004 z iniciativy umělce a kurátora Antona Nikolajeva a jeho kamaráda. Oba žili dva roky v autě a poté v dílně Kulika, kde společně vytvářeli díla. Slavnými se stali díky sexuálním orgiím na střeše jedoucího auta a společnou akcí s Vojnou, kdy házeli toulavé kočky na pulty v restauraci McDonald. V roce 2007 Bombily a Vojna založili Profesionální svaz street artu, spolupředsedkyní se v roce 2008 stala Naděžda Tolokonniková.

Anton Nikolajev vytvořil projekt s názvem Pravoslavný street art jako nový směr. Členové skupiny 11. února 2012 rozvinuli na dvě minuty plakát s nápisem „Bože, umlč Čaplina“ vedle dveří do pravoslavného chrámu v Moskvě. Šlo o protestní akci proti názorům kněze Vsevoloda Čaplina. Akce byla přerušena policií.⁴⁴

3.4 VOJNA

Skupina vznikla z iniciativy Olega Vorotnikova, absolventa filozofické fakulty Moskevské státní univerzity. Už v roce 2005 Vorotnikov a Natalia Sokol vytvořili uměleckou skupinu Sokoleg, zabývali se fotografií a performancemi na téma změny paradigmat v umění. Na jaře 2006 se oba seznámili s umělcem Antonem Nikolajevem, lídrem skupiny Bombily, se kterým začali aktovně spolupracovat.

V únoru 2007 se uskutečnilo první vystoupení skupiny Vojna s názvem Otmorozki (Parchanti) v Zverevském centru současného umění, kam byla skupina pozvána na otevření výstavy Военные действия (Vojenské akce). V průběhu performance byli tři členové skupiny zasádrováni tak, aby tvořili jedno sousoší.⁴⁵

Brzy nato Vojna, Bombily a Sergej Glad' založili "Профсоюз уличного искусства" (Profesionální svaz pouličního umění).

⁴³ <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>

⁴⁴ <http://vserusskie.ru/blog/user/view/?id=d03147487d2143578c093757897fee95>

⁴⁵ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

3.4.1 AKCE SKUPINY

*MORDOVINSKÁ HODINA

1. května 2007 Vojna a Bombily provedli akci v McDonaldu na Serpuchovském náměstí, kterou nazvali Mordovinská hodina. Aktivisté s výkřiky „Volná pokladna!“ házeli na pult v restauraci živé kočky, což měl být dárek personálu, který dostává nízkou výplatu a nemá volno ani na státní svátek. Akce měla být také odkazem na protestní činnost západních antiglobalistů, pro které je síť restaurací McDonald jedním ze symbolů globalizace. Ve stejném roce byla akce Mordovinská hodina novinami Re:акция označena jako nejchuligánštější akce.⁴⁶

Během následujících měsíců aktivisté ze skupiny Vojna uskutečnili ještě několik akcí a zúčastnili se také řady performancí, jejichž hlavním organizátorem byla skupina Bombily. Na začátku roku 2007 měla Vojna provést performanci s významným avantgardním umělcem Dmitrijem Prigovem. Členové skupiny Vojna měli Prigova zanást do 21. patra studentských kolejí Moskevské státní univerzity ve skříni. Skříň, ve které by seděl Prigov, měl vést uvnitř zveršovaný dialog. Bohužel se akce neuskutečnila, protože ji jednak zakázal děkan a navíc v předvečer akce byl Prigov hospitalizován do nemocnice, načež za několik dní zemřel.⁴⁷

*HOSTINA

Širší veřejnost si radikální skupiny Vojna všimla v roce 2007. Tehdy její aktivisté uspořádali ve vagonu moskevského metra za jízdy o půlnoci hostinu k uctění památky básníka, výtvarného umělce a performerera Dmitrije Prigova. Bylo to čtyřicet dnů po jeho smrti, kdy podle pravoslavné tradice pozůstalí hodují na počest nebožtíka.⁴⁸

V roce 2007 se skupina zúčastnila pochodu proti prezidentu Putinovi ve městě Saratov. Vojna v listopadu 2007 v předvečer voleb do Státní dumy provedla neschválenou akci PP (Památka Prigovu vs Putinův plán) při otevření veletrhu Non-fiction v moskevském Centrálním domě umělců. Aktivisté ze skupiny se nečekaně snesli na dlouhém banneru z patra, přičemž měli na ruku živé berany.⁴⁹

⁴⁶ <http://gruppa-vojna.piter.tv/>

⁴⁷ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁴⁸ <http://www.respekt.cz/tydenik/2011/1/valka-s-vojnou>

⁴⁹ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

V prosinci 2007 skončila spolupráce mezi Vojnou a Bombilami. Bylo to způsobeno tím, že skupina Bombily plánovala působit mimo Moskvu, kdežto Vojna chtěla působit v hlavním městě, částečně spoléhala na odezvu tisku na jejich činnost. Mimochodem Nikolajev se nechal slyšet, že už má plné zuby toho, aby se zabýval šaškovským akcionismem. V té době se k Vojně přidal filolog a autor prací s obscénní slovní zásobou Alexej Plucer-Sarno.⁵⁰

*ŠU*EJ ZA NÁSLEDNÍKA MEDVÍDĚTE

Na konci února 2008, několik dní před prezidentskými volbami, ve kterých zvítězil Dmitrij Medveděv, Vojna provedla jednu ze svých nejznámějších akcí- Šu*ej za následníka medvíděte! Šlo o skupinové orgie v Biologickém muzeu v Moskvě. Členové skupiny charakterizovali akci v Biologickém muzeu jako blahopřání mladému prezidentu. Fotografie z akce byly zveřejněny na blogu Plucera-Sarno, v souvislosti s tím bylo zahájeno trestní řízení kvůli šíření pornografie. Činnost účastníků skupiny nebyla shledána jako přestupek, ale později se objevily zprávy o tom, že Generální prokuratura Ruské federace opakovaně zahájila trestní řízení kvůli orgiím v muzeu.⁵¹

*PONÍŽENÍ POLICISTY V JEHO DOMĚ

Skupina bezprostředně před inaugurací nového prezidenta Medveděva (na začátku května 2008) zorganizovala novou akci, při které účastníci vpadli na policejní oddělení v Bolševě, pověsili tam velký portrét Medveděva a začali předříkávat texty Prigova.

*POLICAJT V ROUŠE POPA

V červnu 2008 se uskutečnila akce s názvem Policajt v rouše popa, při které Vorotnikov, který byl oblečený jako policista, představoval člověka, kterému je dovoleno vše. V supermarketu si nabral velké množství potravin a beztrestně je vynesl ven, aniž by je zaplatil.⁵²

Členové skupiny Vojna v květnu 2009 v první den soudního procesu s organizátory skandální výstavy Zakázané umění 2006 nečekaně vystoupili v soudní síni s písní *Všichni policisté jsou parchanti!*⁵³

⁵⁰ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁵¹ <http://gruppa-vojna.piter.tv/>

⁵² <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁵³ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

*ÚTOK NA BÍLÝ DŮM

Velké pozornosti se těšily dvě akce, které Vojna uskutečnila na konci roku 2008. V noci na 7. listopadu několik aktivistů ze skupiny promítlo na dům, kde sídlí vláda Ruské federace, obraz lebky se zkříženými hnáty, poté účastníci skupiny přelezli plot a bezproblémově přešli dvůr a schovali se. Další měsíc skupina svařila ocelovými plechy vchod do restaurace Opričnik, která podle některých zdrojů patří prokremelskému novináři Michailu Leontěvu, v lednu 2009 bylo kvůli tomu zahájeno trestní řízení. Později ke skupině přidali bojovníci za práva sexuálních menšin, mimo jiné Vojna začala spolupracovat s moskevskými anarchisty a antifašisty.

V září 2008 skupina zinscenovala oběšení homosexuálů a zahraničních pracovníků v jednom ze supermarketů Ašan. Akce měla být dárkem pro starostu Moskvy Lužkova. Podle mínění Vojny se zasloužil o rozšíření xenofobie, homofobie a nacionalismu v Moskvě.⁵⁴

*ÚD V ZAJETÍ FSB

V červnu 2010 v předvečer Mezinárodního ekonomického fóra Vojna uskutečnila akci v Sankt Petěrburgu na protest proti zvyšování bezpečnostních opatření. Aktivisté ze skupiny namalovali na Litejný most obrovský falus, který měl délku 65 metrů a šířku 27 metrů. Poté co se most rozdělil, se zvednutý obraz falu ocitnul před okny Federální služby bezpečnosti v Sankt Petěrburgu. Nikolajeva zadrželi přímo během akce a dostal pokutu za výtržnictví. Zprávy o performanci se rychle šířily na blozích a akce se tak stala proslulou.⁵⁵

V souvislosti s akcemi skupiny Vojna se na blozích a v tisku pravidelně vedly diskuze o tom, proč aktivisty ze skupiny nezadrží policie, a pokud je zadrží, tak jestli je brzy nato zase propustí. Samotní členové skupiny to vysvětlovali tím, že všechny jejich akce jsou dopodrobna naplánovány, aby se vyvarovali i úplně malého rizika.

*PALÁCOVÝ PŘEVRAAT

V září 2010 se v Sankt Petěrburgu uskutečnila akce s názvem Palácový převrat, jejím cílem bylo ukázat, jakým způsobem by měla být vedena reforma Ministerstva vnitra Ruska. Při akci členové skupiny převrhli několik policejních aut, přičemž v některých autech se během akce nacházeli policisté.

⁵⁴ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁵⁵ <http://ukranews.com/news/20841.---.ru>

V době od roku 2007 do roku 2010 se akci Vojny zúčastnilo přes 200 lidí.⁵⁶

3.4.2 PRONÁSLEDOVÁNÍ SKUPINY (OD ROKU 2010)

Brzy po vykonání akce Palácový převrat bylo proti hlavním aktivistům skupiny zahájeno trestní řízení podle paragrafu 213 Trestního zákoníku Ruské federace. Po členech skupin bylo vyhlášeno pátrání. Vorotnikov, Sokolová a Nikolajev byli 15. 11. 2010 zadrženi v Moskvě a předvedeni k výsledku v centru, které se zabývá bojem s extremismem při Ministerstvu vnitra. Sokolová byla brzy propuštěna, ale Vorotnikov a Nikolajev byli posláni do vazby v Sankt Petěrburgu. Brzy se dostala na veřejnost informace, že Plucer-Sarno odjel z Ruska, protože se bál stíhání.⁵⁷

Akce Palácový převrat a následné uvěznění Vorotnikova a Nikolajeva vzbudilo v tisku bouřlivou diskusi o hranicích toho, co se musí považovat v první řadě za umění. Mnozí umělci a kritici uznali, že akce byla trestným činem. V té době řada umělců a novinářů vystoupila na podporu Vojny, přičemž schvalovali právo skupiny na radikální akcionismus a vybízeli k zamítnutí trestu nebo v krajním případě k jeho zmírnění.⁵⁸

Už v prosinci 2010 bylo provedeno několik akcí na podporu skupiny Vojna. Členové skupiny se dočkali podpory i od zahraničních osobností z Norska a Velké Británie. V polovině února 2011 zveřejnil video na podporu Vojny slavný rockový muzikant Jurij Ševčuk.

Doba zadržení Vorotnikova a Nikolajeva se prodloužila až do 21. a 22. února 2011. Soud propustil oba dva na kauci ve výši 300 000 rublů za každého.

3. března 2011 Vorotnikova, Nikolajeva a Sokolovou v centru Sankt Petěrburgu napadli lidé, kteří se podíleli na jejich trestním stíhání. Na konci března v souvislosti s tímto incidentem bylo zahájeno trestní řízení.

31. března 2011 několik členů skupiny Vojna, včetně Vorotnikova, Sokolové a jejich malého syna, zadrželi na několik hodin při protestní akci. 14. dubna bylo zahájeno druhé trestní řízení s Vorotnikovem, byl obviněn z výtržnictví, použití násilí a urážení veřejného činitele. Později bylo zahájeno trestní řízení i s Natálií Sokolovou.⁵⁹

⁵⁶ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁵⁷ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁵⁸ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁵⁹ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

V dubnu 2011 skupina získala umělecké ocenění Inovace, akce na Litejném mostě byla uznána jako nejlepší dílo vizuálního umění. Organizátoři chtěli vyřadit Vojnu ze seznamu nominovaných, zdůvodňovali to nedodržením pravidel, ale pod tlakem veřejnosti byli donuceni vrátit skupinu do seznamu. 400 000 rublů, které Vojna získala za první cenu, předala meziregionální asociaci pro lidská práva Agora, která peníze využila na podporu civilních aktivistů.⁶⁰

Vorotnikov nechodil k výsledkům, proto bylo v červenci 2011 po něm vyhlášeno mezinárodní pátrání. V srpnu 2011 bylo vyhlášeno federální pátrání po Sokolové. Za dva měsíce byla zadržena, ale po několika hodinách ji propustili. Na začátku prosince 2011 bylo po Sokolové, která v té době byla v osmém měsíci těhotenství, vyhlášeno mezinárodní pátrání. 1. září bylo pozastaveno trestní stíhání Vorotnikova a Nikolajeva, které bylo zahájeno po akci Palácový převrat, protože jejich čin se neslučoval s paragrafem trestního zákoníku Ruské federace. Vyšetřování incidentu Palácový převrat bylo poté několikrát obnoveno a pak zase odročeno.⁶¹

31. prosince 2012 v noci na Nový rok, aktivisté ze skupina Vojna, jako dárek pro politické vězně, zorganizovali akci v okolí policejního oddělení v Sankt Petěrburgu, při které zapálili policejní auto, které sloužilo k převozu vězňů. Za několik dní bylo v souvislosti s touto akcí zahájeno trestní řízení kvůli výtržnictví podle paragrafu 213 Trestního zákoníku Ruské federace.⁶²

3.4.3 MOSKEVSKÁ FRAKCE SKUPINY VOJNA

Už na konci roku 2009 byl ze skupiny vyhoštěn jeden z nejaktivnějších členů Petr Verzilov. Verzilov s dalšími aktivisty včetně jeho ženy Naděždy Tolokonnikové pokračovali ve vystupování pod jménem Vojna, což vedlo ke srovnávání dvou stejnojmenných projektů.

*ŠVÁBÍ SOUD

Jednou z nejznámějších akcí byla ta, kdy uspořádali performanci s názvem Švábí soud. V červenci 2010 v souvislosti se soudem s organizátory Zakázaného umění 2006 Verzilov vypustil v budově soudu 3, 5 tisíce švábů.

⁶⁰ <http://www.gazeta.spb.ru/541682-0/>

⁶¹ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁶² <https://lenta.ru/lib/14206363/>

Členové moskevské frakce skupiny se účastnili protestů proti stavbě dálnice přes Chimkinský les.⁶³

*JAK UKRÁST KUŘE

V červenci 2010 členové Vojny zinscenovali další akci s názvem Jak ukrást kuře v supermarketu v Sankt Petěrburgu. Jedna členka skupiny se nejdříve zeptala prodavače, kde mají mražená kuřata a poté si pro jedno došla, rozbalila ho a nacpala si ho do genitálií. Celou akci v průběhu natáčeli na video.⁶⁴

*LÍBÁNÍ POLICISTEK

Na začátku března 2011 členky skupiny Vojna uspořádaly akci, při které líbaly na ústa policistky v šedých uniformách. Akci udělaly kvůli reformě policie, kterou vyhlásil ruský prezident Medveděv.⁶⁵

Některé z účastnic moskevské frakce Vojny byly členkami feministické skupiny Pussy Riot, která se stala slavná díky punkové modlitbě v Chrámu Krista Spasitele v únoru 2012.

⁶³ <https://lenta.ru/lib/14206363/>

⁶⁴ <http://www.ntv.ru/novosti/313478>

⁶⁵ <http://www.novinky.cz/koktejl/226771-ruske-umelkyne-se-v-moskve-vrhaly-na-policistky-a-vasnive-je-libaly.html>

4. PERFORMEŘI V ČESKÉ REPUBLICE

S prvními protestními akcemi namířenými proti politice jsme se mohli setkat již v 60. letech 20. století v době existence Československa. Po skončení Pražského jara, došlo ke zpřísnění totalitního režimu, což mělo za následek vzrůst konfliktů mezi umělci a policií. The Plastic People of the Universe byla rocková hudební skupina, která se často dostávala do konfliktu s tehdejšími režimem. O kauze psaly i zahraniční média. Zajímavé je, že poslední dobou se začal proces s touto kapelou dávat do souvislosti s ruskou punkovou skupinou Pussy Riot, se kterou byl veden médii ostře sledovaný proces. Mnoho zahraničních významných osobností se vyjádřilo na jejich podporu. Na přelomu 20. a 21. století se objevil na české scéně Tomáš Vaněk, který neslušně upravil obrazy Josefa Lady, čímž se dostal do konfliktu s jeho dědici, kteří uplatňují autorská práva na jeho dílo. Dalšími provokatéry, kteří si zasloužili pozornost médií, byla skupina Rafani, která vznikla v roce 2000 a svými performancemi se mnohdy dostala na hranu zákona. Poslední dobou je na umělecké scéně vidět skupina Ztohoven a světově uznávaný sochař David Černý. Jak Ztohoven, tak Černý se často vyjadřují kriticky k politické situaci v České republice.⁶⁶

4.1 ZTOHOVEN

Tato umělecká skupina vznikla kolem roku 2003 a přesný počet členů nikdo neví. Pravděpodobně má až 100 členů (100- hoven). Skupina je známá především svými provokacemi. Poprvé o sobě skupina dala vědět v roce 2003, kdy uspořádal akci s názvem Otazník nad Pražským hradem.

4.1.1 PERFORMANCE ZTOHOVEN

*OTAZNÍK NAD PRAŽSKÝM HRADEM

Na Pražském hradě svítilo neonové srdce, které členové skupiny částečně překryli. Posléze přidali tečku a výtvar, který svítil nad Hradem asi dalších 10 minut, vypadal jako otazník.⁶⁷

*ZNÁSILNĚNÝ PODVĚDOMÝ

V pražském metru členové skupiny umístili do 750 reklamních vitrín bílé plochy s otazníkem, na které byl odkaz na jejich webové stránky. Vypadalo to, že jedna

⁶⁶ https://is.muni.cz/th/342439/ff_m/Diplomova_prace_Cizikova.pdf

⁶⁷ <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/ztohoven/r~20a7fa248ba111e5b440002590604f2e/>

reklama byla pouze nahrazena další reklamou. Následující den se ve 14:00 na stránkách objevila informace o jednodenní vernisáži, která se konala ve stanici pražského metra Dejvická. Členové skupiny tímto uměleckým počinem chtěli upozornit na to, jak nás reklama všechny nenápadně ovlivňuje. Reklamní agentura podala na skupinu trestní oznámení.⁶⁸

*ATOMOVÝ VÝBUCH V POŘADU PANORAMA

Touto akcí se skupina proslavila po celé České republice. Jeden ze členů skupiny nelegálně vnikl na soukromý pozemek a vylezl na vysílač, který používá Česká televize. Napojil se na jednu z kamer, která slouží k živým záběrům Krkonoš a do vysílání pořadu Panorama se tak dostal fiktivní atomový výbuch, na jehož pozadí bylo panorama Krkonoší. Akce byla provedena 17. června 2007.⁶⁹ O několik měsíců později získala skupina ocenění Národní galerie NG 333, se kterým je spojena peněžní částka 333 000 Kč. Skupina touto akcí chtěla upozornit na to, jakým způsobem nás neustále média a hlavně televize manipulují. Členové skupiny si chtěli zachovat anonymitu, a proto si cenu nevyzvedli. Je jasné, že touto akcí se skupině podařilo udělat skandál, kvůli kterému čelili trestnímu oznámení za šíření poplašné zprávy.⁷⁰

*OBČAN K.

Občan K. je projekt skupiny Ztohoven, který trval několik měsíců a o jeho průběhu byl natočen i film se stejnojmenným názvem. Členové skupiny se prostřednictvím projektu snažili prozkoumat, jak to vlastně je s osobní svobodou v České republice. Několik členů skupiny si nechalo vyměnit své občanské průkazy, na které si dali počítačově upravené fotografie a 6 měsíců žili pod falešnou identitou. Tímto počinem se snažili vymanit z osidel celého systému, který zasahuje do jejich životů. Výsledná fotografie na občance byla vždy složena ze dvou fotografií členů skupiny a nesla obličejové rysy jich obou, což znamenalo, že průkaz mohli používat oba dva členové skupiny.⁷¹ Aktivisté svým počinem prý chtěli ukázat na díry v systému a na to, že nikoho vlastně nezajímá naše skutečné já, v systému jsme jen pouhé „číslo“.⁷²

⁶⁸ <http://www.novinky.cz/domaci/18852-v-prazskem-metru-se-sesli-odpurci-reklamy.html>

⁶⁹ http://www.ztohoven.com/?page_id=122

⁷⁰ <http://www.novinky.cz/kultura/128396-za-atomovy-hrib-na-ct-cena-narodni-galerie.html>

⁷¹ http://www.lidovky.cz/film-obcan-k-jak-to-ztohoven-nandali-systemu-fm0-kultura.aspx?c=A121107_124617_In_kultura_btt

⁷² <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1135803-obcan-k-dokument-o-bezksichtactvi-jak-ztohoven>

*MORÁLNÍ REFORMA

Událost se uskutečnila 5. června 2012. Členové skupiny v době 40. schůze Poslanecké sněmovny rozeslali na mobilní telefony poslanců stovky textových zpráv, které vyvolávaly zdání, že jsou od samotných poslanců. Hlavní náplní byla Morální reforma. Nejdříve nikdo nevěděl, kdo celou akci zinscenoval, ale na druhý den se sama skupina přiznala. Zároveň zveřejnili telefonní čísla poslanců, ministrů, předsedy vlády i prezidenta ČR.⁷³

*PREZIDENTOVO ŠPINAVÉ PRÁDLO?

19. září 2015 performeři ze skupiny Ztohoven vyvěsili nad Pražským hradem rudé trenýrky v místě, kde běžně vlaje prezidentská standarta jako akt kritiky českého prezidenta. Členům skupiny se podařilo akci uskutečnit tak, že se převlékli za komíníky a vylezli na střechu Hradu. Jejich performanci doprovodili textem, který umístili na web. Akce se setkala s rozporuplným přijetím veřejnosti. Prezident akterý označila za „blbečky“ a Jiří Ovčáček (mluvčí) prohlásil, že se jedná o „fašizaci pražské kavárny“. Účastníci byli podezřelí ze spáchání trestných činů výtržnictví, krádeže, vandalismu a poškození cizí věci. Soudkyně však odmítla zkrácení řízení pro nedostatek důkazů, že akci provedla právě skupina Ztohoven.⁷⁴ Marija Aljochinová ze skupiny Pussy Riot vyjádřila podporu této akci. A řekla, že pokud by se s ní členové skupiny Ztohoven chtěli setkat, ráda je pozná.⁷⁵

4.2 DAVID ČERNÝ

Je český umělec, který se narodil 15. 12. 1967 v Praze a vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Do povědomí veřejnosti se zapsal především jako autor mnohých kontorverzních až provokativních děl, kterými upozorňuje na politickou situaci v České republice. Za svá díla obdržel několik ocenění.

4.2.1 VYBRANÉ PERFORMANCE DAVIDA ČERNÉHO

*QUO VADIS

Prvním dílem, které se zapsalo do širšího povědomí, je Quo Vadis. V roce 1990 David Černý umístil na Staroměstské náměstí v Praze plastiku trabantu na nohách, který

⁷³ <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/ztohoven/r~20a7fa248ba111e5b440002590604f2e/>

⁷⁴ <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/ztohoven/r~20a7fa248ba111e5b440002590604f2e/>

⁷⁵ <http://www.novinky.cz/domaci/384875-clenka-pussy-riot-ocenila-ztohoven-kdo-by-nahradil-putina-netusi.html>

měl symbolizovat hromadný odchod Němců z Československa v roce 1989. Od roku 2001 je bronzový odlitek díla umístěn na zahradě německého velvyslanectví v Praze.⁷⁶

*RŮŽOVÝ TANK

David Černý se svými kamarády v noci z 27. na 28. dubna roku 1991 přebarvil tank na Smíchově, který měl číslo 23, na růžovo. Následně se radnice Prahy 5 postarala o to, aby se tank dostal do původní podoby, ve které ale nezůstal dlouho, protože poslanci Federálního shromáždění jej opět přebarvili na růžovo. Poté přestal být růžový tank národní kulturní památkou.⁷⁷

*VISELEC

Nebo také Zavěšený muž je socha Sigmunda Freuda, která měří 220 cm a visela v Praze v Husově ulici za jednu ruku na střeše. Socha byla vytvořena v roce 1997 a během let se přemisťovala na různá místa. V roce 2007 v Michiganu socha způsobila planý poplach, protože si ji lidé spletli se sebevrahem. Socha má symbolizovat, že každý má možnost rozhodování a dokáže si řídit svůj vlastní osud.

*MIMINKA BABIES

Jedná se o 10 laminátových soch. Dodnes jsou umístěny na budově Žižkovského vysílače a 3 bronzové odlitky se nacházejí na Kampě. Sochy byly vytvořeny v době, kdy město Praha kandidovalo na hlavní město kultury roku 2000.⁷⁸

*BROWNNOSING

Jedná se o trvalou instalaci, která byla vytvořena v roce 2003 při příležitosti první výstavy galerie Futura. Instalaci tvoří dvě laminátové sochy v nadživotní velikosti, které jsou sehnuté a v otvoru, který je umístěn v zadní části těl, je možno sledovat videosmyčku, na které je zachycen Václav Klaus a Milan Knížák, jak se spokojené krmí kaší. Video doprovází píseň *We are the champions* od skupiny Queen. V době, kdy byly sochy vytvořeny, byl Václav Klaus nově zvolen prezidentem ČR a Milan Knížák byl dlouholetým ředitelem Národní galerie v Praze. Tímto dílem David Černý prezentuje svůj názor na vztahy v české společnosti a s humorem ukazuje, co si myslí o mužích na videu a jejich vzájemném vztahu.⁷⁹

⁷⁶ <http://zivotopis.osobnosti.cz/david-cerny.php>

⁷⁷ <http://www.prazskypatriot.cz/vrati-se-slavny-ruzovy-tank-zpet-do-prahy-komuniste-to-chteji-vytvarnik-cerny-je-proti/>

⁷⁸ http://www.studentpoint.cz/275-myma-ocima/6689-david-cerny-lotr-nebo-hrdina/#.Vsmh8_nhDIU

*ČŮRAJÍCÍ POSTAVY

Součástí jsou dvě bronzové mužské postavy, které jsou umístěny od roku 2004 na dvoře Hergertovy cihleny na Malé Straně. Sochy jsou vysoké 210 cm a jsou elektronicky ovládány, což umožňuje sochám otáčet boky a zvedat penis, díky čemuž dokáží na hladinu jezírka, které má tvar České republiky, „čůrat“ různé vzkazy. Význam tohoto díla lze interpretovat různě: Někdo se přiklání k názoru, že sochy zobrazují vyčůrané české politiky, kteří se díky privatizaci v 90. letech dostali k velkému jmění. Avšak David Černý říká, že výtvar má zobrazovat „typické“ Čechy, kteří v podnapilém stavu nemají problém močit na veřejnosti.⁸⁰

*HOSTINA OBRŮ

David Černý v roce 2005 vytvořil zajímavý přístřešek autobusové zastávky v Liberci, na kterém se válí liberecké párky, lidská hlava nebo masožravá rostlina.⁸¹

*ENTROPA

Jedním z nejznámějších děl Davida Černého je bezesporu Entropa, kterou vytvořil v roce 2009, a měla reprezentovat Českou republiku po dobu jejího předsednictví v Bruselu.⁸² Entropa má zobrazovat to, jakými klišé a stereotypy jsou podle Čechů opředeny jednotlivé členské státy Evropské unie. Dílo nemělo v plánu někoho urážet, David Černý a jeho kolegové pouze chtěli ukázat na fakt, že je velmi těžké spolu komunikovat bez schopnosti pochopit ironii a umění se zasmát sám sobě.⁸³

*GESTO

V říjnu 2013 plula po Vltavě ruka se vztyčeným prostředníkem, který mířil na Pražský hrad. Černý své dílo nechtěl příliš komentovat, protože považoval za naprosto zřejmé to, co chtěl vyjádřit. Při prezidentských volbách podporoval Karla Schwarzenberga, kterého porazil Miloš Zeman.⁸⁴

⁷⁹ <http://www.futuraproject.cz/>

⁸⁰ <http://zivotopis.osobnosti.cz/david-cerny.php>

⁸¹ <http://www.proculture.cz/artsinfo/vizualni-umeni-a-nova-media/david-cerny-hostina-obru-na-zastavce-v-liberci-je-prostrena-811.html>

⁸² <http://zivotopis.osobnosti.cz/david-cerny.php>

⁸³ <http://www.davidcerny.cz/cz/entropa.html>

⁸⁴ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1070123-david-cerny-namiril-na-hrad-vztyceny-prostrednik>

4.3 SROVNÁNÍ TENDENCÍ V RUSKÝCH A ČESKÝCH PERFORMANCÍCH

Jak v ruské tak i v české kultuře se můžeme setkat s umělci, kteří mají tendenci provokovat. Tato tendence se stala aktuální hlavně v 90. letech. Mezi nejznámější české performery patří David Černý, Rafani či skupina Ztohoven. U českých performerů se občas najdou tendence k politickému aktivismu. viz David Černý a Gesto, ale je to rozhodně méně časté než v Rusku. Čeští performeři spíše svými performancemi poukazují na aktuální společenské problémy. Provokace namířené proti katolické církvi se v České republice prakticky vůbec nevyskytují. Co se týče trestů za případné „výtržnosti“, v ČR dostanou umělci tak maximálně pokutu. V Rusku se po rozpadu Sovětského svazu zformovalo mnohem větší množství umělců, kteří měli tendence provokovat, zkoušeli, kam až mohou zajít a jak na jejich rebelantství bude reagovat společnost.

V posledních letech se v Rusku můžeme často setkat s politickým aktivismem, což je krajní případ politického umění, používá určitou míru násilí, aby zpochybnilo pevně zakotvené názory. Aktivistické umění se snaží nejen upozornit na určitý problém, ale zároveň navrhuje jeho řešení.⁸⁵

Mezi nejvýznamnější aktivisty v Rusku patří Vojna, Petr Pavlenskij či Pussy Riot. V Rusku bývají tito umělci za svá provokativní vystoupení pronásledováni či vězněni. Mnozí byli donuceni emigrovat, aby se vyhnuli uvěznění. V Rusku se též můžeme setkat s tím, že umělci svými vystoupeními pobuňují Ruskou pravoslavnou církev, která má v Rusku poměrně velkou moc a kritizují ji za její vztah s nejvyššími politickými představiteli. Také společnost v Rusku se podle průzkumů veřejného mínění staví kritičtěji k provokativním vystoupením viz proces s Pussy Riot, než česká společnost.

Z toho vyplývá, že ruští performeři si svými provokacemi mohou vysloužit tvrdé potrestání ze strany státní moci, mohou skončit ve vězení nebo v psychiatrické léčebně, které se již od dob SSSR poměrně často používají pro umlčení nepohodlných. Je víc než jasné, že umělci v Rusku svými činy působí velký rozruch ve společnosti a rozpoutávají bouřlivé diskuze.

⁸⁵https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&sqi=2&ved=0ahUKEwinua7a4YPLAhVCig8KHSdABzUQFghQMAk&url=http%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F217627%2Fff_b%2FPODE_BAL_More_than_only_Art.doc&usg=AFQjCNFOcMNk_qO1xowgKnuUTIez7Xs9OQ&bvm=bv.114733917,d.bGg

5. PUSSY RIOT

Skupina Pussy Riot vznikla v říjnu 2011, jedná se o politickou feministickou punkovou skupinu. Název skupiny je odvozen z angličtiny a překládá se různě. Jednotlivými příklady se nebudu ve své práci zabývat. Skupina podle některých zdrojů vznikla z iniciativy manželů Naděždy Tolokonnikové a Petra Verzilova, kteří v roce 2008 působili ve skupině Vojna. Poté, co odešli ze skupiny, uspořádali v roce 2009 několik vlastních akcí jako např. Švábí soud, Jak ukrást kuře nebo Líbání policistek.⁸⁶

Skupina je tvořena samými ženami, které vystupují v barevných kuklách a šatech a neuvádějí svá pravá jména, pouze přezdívky. Na internetu se objevilo několik přezdívek členek jako: Garadža, Maňko či Balaklava. Podle jejich slov je masky chrání před spory o tom, kdo se více či méně zapojuje do akcí. V jejich skupině jsou všechny členky plnoprávnými spoluautorkami a důraz na jednotlivé osobnosti se v jejich skupině nevyskytuje. Členky skupiny rozčiluje politika jednotného Ruska a neakceptují komunisty, prohlásily: „Chceme, aby v Rusku získala moc levicová sociálně-demokratická strana skandinávského typu.“ Své názory skupina propaguje prostřednictvím pouličních akcí a na internetu.

Vzorem dívek z Pussy Riot je punkrocková kapela Riot Grrrl z USA, která hrála převážně v 90. letech.⁸⁷

Členky vystupovaly na mnoha neobvyklých místech jako na střeše vězení, ve stanicích metra, v obchodě s oblečením Terranova, na střeše Jaguáru a dokonce i na střeše trolejbusu.⁸⁸

V rozhovorech členky skupiny prozradily, že se řadí ke třetí vlně feministického hnutí a vystupují za genderovou rovnost.⁸⁹

Skupina uspořádala během listopadu a prosince 2011 několik protestních akcí v Moskvě.

⁸⁶ <http://www.mk.ru/politics/2012/01/20/662683-feministok-zaderzhali-na-krasnoy-ploschadi.html>

⁸⁷ http://ceskapozice.lidovky.cz/chytra-lecka-odhalena-poprsi-balaklava-a-plysovi-medvidci-pmq-/tema.aspx?c=A120912_125220_pozice_77019

⁸⁸ <http://www.mk.ru/politics/2012/01/20/662683-feministok-zaderzhali-na-krasnoy-ploschadi.html>

⁸⁹ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

Během první akce, která probíhala v metru, byli Naděžda Tolokonniková a Petr Verzilov zadrženi policií na šest hodin. Oba bývalí členové skupiny Vojna ale tvrdili policii, že se vystoupení neúčastnili, prý pouze přihlíželi performanci svých známých.

Pussy Riot se proslavily po celém světě hlavně díky punkové modlitbě v Chrámu Krista Spasitele a následnému vleklému soudnímu procesu.

5.1 VYSTOUPENÍ SKUPINY

5.1.1 VYSTOUPENÍ NA STŘEŠE TROLEJBUSU

Na podzim a v zimě roku 2011 členky skupiny zpívaly na střeše autobusů a trolejbusů a v moskevském metru, z čehož pak vznikl klip, který umístily na youtube. Píseň, kterou zpívaly, se jmenovala: *Osvobod' dlažební kostky* a byla protestem proti zfalšování voleb v Rusku.⁹⁰

Další vlna vystoupení se konala na „oslavných“ místech hlavního města Ruska: v obchodě Terranova, ve vitríně butiku Filja Plein, na střeše Jaguáru, v baru Denise Simačeva,... Výsledkem byl klip s názvem Kropotkin- vodka, který vznikl z několika hudebních vystoupení.⁹¹

5.1.2 VYSTOUPENÍ NA STŘEŠE VĚZNICE

19. prosince skupina vystoupila na střeše nápravného zařízení, kde byli drženi vězni z protestních akcí, které se konaly na začátku prosince po volbách do Státní Dumy. Členky skupiny zazpívaly píseň, která měla název *Smrt vězení, svobodu protestu* a měla podpořit zadržené členy opozice.

5.1.3 VYSTOUPENÍ PROTI PUTINOVÍ

Největší ohlas měla dvě vystoupení namířená proti ruskému prezidentu Vladimíru Putinovi, která se konala na kultovních místech v Moskvě.

20. ledna 2012 se uskutečnila akce na Rudém náměstí v Moskvě. O akci a zadržení účastnic informovala skupina Vojna na svém blogu. Důvod vystoupení členky uveřejnily před konáním akce na internetu kolem 11. hodiny dopoledne. Chtěly, aby došlo k povstání v Rusku, cílem bylo obsadit klíčová místa v Rusku a domáhat se politických změn.

⁹⁰ http://ceskapozice.lidovky.cz/chytra-lecka-odhalena-poprsi-balaklava-a-plysovi-medvidci-pmq-/tema.aspx?c=A120912_125220_pozice_77019

⁹¹ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

Poté 8 zpěvaček v barevných maskách zazpívalo píseň, jejíž smysl tkvěl v tom, že se Putin bojí národních vystoupení. Úplná fotoreportáž s rozhovorem s účastnicemi skupiny byla poté zveřejněna na webových stránkách Pussy Riot.

Podle oficiálních zdrojů byly členky zadrženy až poté, co vytáhly vlajku. Prý to byl pokus o provedení nepovoleného shromáždění, která jsou v Rusku ze zákona zakázány. Prostranství kolem Lobnova mesta bylo ohrazeno kvůli vyšetřování. Všechny členky byly předvedeny na policii, během tří hodin byly sestaveny administrativní protokoly a předvolání k soudu. Poté byly účastnice akce propuštěny a dvě členky musely podle rozhodnutí soudu zaplatit pokutu ve výši 500 rublů.⁹²

5.1.4 VYSTOUPENÍ V CHRÁMU KRISTA SPASITELE

21. února 2012 v den Masopustu pět členek feministické punkové skupiny Pussy Riot vstoupilo do Chrámu Krista Spasitele, na obličejích měly kukly a byly oblečeny do zářivě barevných šatů. Přišly, aby zazpívaly píseň, která měla být modlitbou k bohorodičce, aby vyhnala Putina. Šlo o protest proti Putinovu znovuzvolení prezidentem. Píseň se jmenovala: *Bohorodičko, vyžeň Putina!* Účastnice nezpívaly na kazatelně ani minutu a ochranka dívky vyvedla z chrámu.⁹³

Ještě tentýž den se na internetu objevil videoklip, který byl sestaven ze dvou vystoupení- z 21. února v Chrámu Krista Spasitele a z 19. února z vystoupení v Bogojavlenském chrámu v Jelochově. Členky skupiny prohlásily, že jejich akce byla protestem proti vztahu mezi Ruskou pravoslavnou církví a státní mocí. O něco později 3 zadržené aktivistky skupiny uznaly, že akce v Chrámu Krista Spasitele nebyla eticky správná a omluvily se všem věřícím, kterých se jejich vystoupení dotklo. Stojí za zmínku, že některé členky punkové skupiny vyznávají proavoslavnou víru.⁹⁴

Na druhý den po vystoupení v Chrámu Krista Spasitele (22. 2. 2012) se na státní zastupitelství obrátil Dmitrij Pachomov, který byl v té době prorektorem Školy pravoslavného misionáře při Chrámu apoštola Tomáše. Řekl, že členky Pussy Riot spáchaly provokační akci, která se dotkla jeho víry. Pachomov připustil, že dívky je možné obvinít podle paragrafu 213 (Výtržnictví). 26. února bylo zahájeno s členkami Pussy Riot trestní řízení podle paragrafu Výtržnictví. Po dívkách bylo vyhlášeno pátrání. Kvůli podezření z účasti na akci v Chrámu Krista Spasitele byly zadrženy 4.

⁹² <http://www.mk.ru/politics/2012/01/20/662683-feministok-zaderzhali-na-krasnoy-ploschadi.html>

⁹³ <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/pussy-riot/r~i:wiki:3372/>

⁹⁴ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

března tři ženy a umělec Petr Verzilov, manžel Naděždy Tolokonnikové. Brzy nato Verzilova a jednu ženu propustili. 6. března na žádost vyšetřovatelů soud rozhodl o uvěznění zbylých dvou žen (Maria Aljochinová a Naděžda Tolokonniková) do 24. dubna, nehledě na to, že obě dvě ženy měly v té době malé děti. Oficiální obvinění z výtržnictví, které bylo spácháno skupinou osob s motivem náboženské nenávisti, bylo ženám oznámeno 12. března. 15. března policie zadržela třetí podezřelou z účasti na vystoupení, šlo o Jekatěrinu Samucevičovou. Jekatěrina Samucevičová byla vyzvána k výslechu jako svědek, poté ji překvalifikovali na obviněnou ze stejného trestného činu jako Tolokonnikovou a Aljochinovou. Následující den se soud usnesl na jejím uvěznění do 24. dubna.⁹⁵

Jediná Naděžda Tolokonniková se přiznala k tomu, že je členkou skupiny Pussy Riot. Maria Aljochinová a Jekatěrina Samucevičová své členství ve skupině popřely. V rozhovorech členky uvedly, že „protestují proti utlačování svobody projevu a shromažďování v Rusku, nespravedlivým politickým procesům a zinscenovaným procesům proti opozičním aktivistům.“⁹⁶

5.1.5 PUTIN ZAPALUJE REVOLUČNÍ HRANICE

V době (srpen 2012), kdy byl vyhlášen rozsudek nad členkami Pussy Riot, které se zúčastnily akce v Chrámu Krista Spasitele, se na balkóně domu, který se nachází naproti Chamovničeského soudu, objevila žena v kukle. Pokusila se zazpívat píseň za doprovodu kytary, ale znemožnil jí to majitel bytu. Podařilo se jí ještě rozházet z balkonu několik CD, na kterých byla píseň nahraná. Poté, co byla žena vyvedena z domu policisty, se novinářům přiznala, že je členkou Pussy Riot a že mělo jít o představení nové písně *Putin zapaluje revoluční hranice*. Klip se později objevil na blogu Pussy Riot.⁹⁷

5.1.6 PUSSY RIOT ZAPÁLILY PUTINŮV PORTRÉT

V září 2012 členky Pussy Riot zveřejnily na internetu video, na kterém jedna členka skupiny zapaluje portrét Vladimíra Putina. Na videu jsou natočeny 3 ženy v kuklách a krátkých šatech, které stojí na střeše opuštěného domu. Do oken domu

⁹⁵ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

⁹⁶ <http://www.lidskaprava.cz/student/svoboda-slova/clanky/ruska-verejnost-naleha-na-propusteni-skupiny-pussy-riot>

⁹⁷ http://www.1tvnet.ru/content/show/pussy-riot-vipustili-novuyu-pesnyu-putin-zajigaet-kostri-revolyucii_13723.html

pověsily portéry Vladimíra Putina a Alexandra Lukašenka, které ve videu nazvaly zlými muži.⁹⁸

5.1.7 JAKO V RUDÉM VĚZENÍ

V červenci 2013 členky skupiny vyjely za Moskvu, aby obsadily ropné objekty v Rusku, snažily se tím poukázat na závislost Ruska na exportu ropy. Členka skupiny, která si říká Tjura, řekla v rozhovoru pro rádio Svoboda, že cílem procesu a uvěznění Tolokonnikové a Aljochinové byla snaha o přerušování činnosti Pussy Riot. A právě proto zbylé členky Pussy Riot musí pokračovat ve svých vystoupeních, aby dokázaly vítězství Pussy Riot nad státní mocí.⁹⁹

5.1.8 PUTIN TĚ NAUČÍ MILOVAT VLAST

Členky Pussy Riot přijely v únoru 2014 do Soči, aby natočily ve zdejším přístavu klip ke své nové písni. V klipu se objevily i dvě bývalé členky Naděžda Tolokonniková a Maria Aljochinová. Při natáčení je napadla skupina kozáků, která je polila slzným plynem a zbila je karabáči. V klipu k písni *Putin tě naučí milovat vlast* je útok natočený. Členky utrpěly mnohačetná tělesná zranění. Iniciátor útoku na Pussy Riot dostal od policie pokutu.¹⁰⁰

5.1.9 ČAJKA

Dalším počínem je videoklip Čajka, který se obejvil na internetu v únoru 2016. Jde o dílo Naděždy Tolokonnikové, která už nějakou dobu není členkou Pussy Riot, ale média tomuto faktu nevěnují příliš pozornosti a označují ho chybně za dílo Pussy Riot. Klip kritizuje korupci v Rusku a Kreml. Už název písně napovídá, že se klip odkazuje k Juriji Čajkovi (generálnímu prokurátorovi), kterého opozice obvinila z korupce. V písni je také zmínka o synech Čajky, již jsou údajně napojeni na ruskou mafii.¹⁰¹

⁹⁸ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/278159-clenky-pussy-riot-na-novem-videu-zapalily-portret-putina.html>

⁹⁹ <http://www.svoboda.org/content/article/25047361.html>

¹⁰⁰ <http://www.sochi-express.ru/sochi/news/sochi/33582>

¹⁰¹ <http://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/putin-se-o-sve-verne-postara-skupina-pussy-riot-v-protestson/r~18188e94ca8211e5a6b7002590604f2e/>

5.2 PROCES S PUSSY RIOT KVŮLI PUNKOVÉ MODLITBĚ V CHRÁMU KRISTA SPASITELE

5.2.1 OBĚTI

Oběti se v tomto trestním řízení objevily až za tři měsíce po uvěznění Tolokonnikové, Aljochinové a Samucevičové. 4. července, kdy skončilo předběžné vyšetřování, byli na oběti překvalifikováni dřívější svědci. Šlo o 8 strážníků chrámu, ministranta a jednoho farníka. Tento farník Denis Istomin figuroval jako oběť i při procesu se Zakázaným uměním, protože ho právnička Jekatěrina Samucevičová nazvala „profesionální obětí“.¹⁰²

Podle verze vyšetřování všechny oběti utrpěly morální újmu a zažily morální utrpení. Istomin, který je členem nacionalistické organizace, uvedl, že když viděl členky Pussy Riot na kazatelně, zažíval šok: „Lidé přichází do chrámu, aby se pomodlili k Bohu, a proto když se to všechno stalo, mnozí farníci byli bezradní a někteří i plakali.“ Druhá oběť, ministrant Cagaňjuk, na dotaz státního zástupce, jestli hluboce zasáhlo jeho náboženské cítění vystoupení Pussy Riot odpověděl: „Stejně jako miliony jiných se mě to hluboce dotklo.“ L. Sokogorskaja, která pracuje v kostele, u soudu prohlásila, že jí tance punkové skupiny připomínaly d'ábelské běsnění a pocítovala bolest a hořkost, které cítí až doteď.¹⁰³

Strážník chrámu S. Běloglazov, který byl dotazován u soudu 31. července, řekl, že kvůli performanci Pussy Riot utrpěl šok a že dva měsíce nemohl jít do práce. Dodal: „Pokud jde o mě, tak jsem jim všechno odpustil, nedržím se zla. Ale pokud jde o Boha a další věřící, nemohu za ně rozhodovat. Je to vůle boží a rozhodnutí soudu.“¹⁰⁴

5.2.2 UVĚZNĚNÉ

Naděžda Tolokonniková, která v době zadržení měla 22 let, je bývalou členkou skupiny Vojna. Spolu se svým mužem umělcem Petrem Verzilovem se zúčastnila většiny akcí skupiny Vojna. (akce v biologickém muzeu, akce Švábí soud a akce, která se stala vítězem ocenění Inovace v zajetí Federální bezpečnostní služby) Tolokonniková

¹⁰² https://i-news.kz/news/2012/06/04/6443539-nashlis_postradavshie_ot_huliganstva_pus.html

¹⁰³ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁰⁴ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

byla v době uvěznění studentkou pátého ročníku filozofické fakulty na Moskevské státní univerzitě. Její dcera v té době měla čtyři roky.¹⁰⁵

Maria Aljochinová měla v době zatčení 23 let, studovala čtvrtým rokem Institut žurnalistiky a literární tvorby, v té době měla pětiletého syna Filipa. Maria se účastnila akcí Greenpeace (Ochrana jezera Bajkal a Chimkinského lesa), spolupracovala s uměleckou skupinou Vojna a byla členkou dobročinného hnutí Danilovci. S pacienty Dětské psychiatrické nemocnice vedla dobrovolnické tvůrčí a rozvojové hodiny.¹⁰⁶

Jekatěrina Samucevičová měla v té době 32 let. Po absolvování Moskevského energetického institutu pracovala v obranném koncernu jako programátorka, poté začala pracovat na volné noze.¹⁰⁷

5.2.3 PROCES S ÚČASTNICEMI PUNKOVÉ MODLITBY

Na začátku dubna se vyšetřovatelé obrátili na soud s žádostí o prodloužení soudní vazby. Michail Fedotov, který byl v té době vedoucím Rady práv člověka při prezidentu, vyjádřil svůj nesouhlas. Nicméně soud prodloužil dobu zadržení až do 24. června. Soudkyně zdůvodnila své rozhodnutí nejen nutností prodloužit vyšetřování, ale také snahou ušetřit aktivistky útoků ze strany nespokojených občanů.¹⁰⁸

Psychologicko-lingvistická expertíza, kterou provedla státní firma Centrum informačně-analytických technologií 26. dubna, odhalila, že i když se akce Pussy Riot mohla dotknout věřících, chybí v ní stopy trestného činu. Nicméně 11. května Moskevský městský soud zamítl žaloby právníků Pussy Riot na prodloužení soudní vazby a odmítl se podrobněji zabývat údaji z vyhotovené expertízy.¹⁰⁹

Dodatečná expertíza, kterou vyhotovilo Centrum informačně-analytických technologií, a která byla dokončena 16. května, opět neobjevila v akci Pussy Riot příznaky religiózní nenávisti.¹¹⁰

Advokátka obětí vyjádřila nesouhlas s výsledky dvou oficiálních expertíz. Vyšetřovatelé vyhověli jejímu požadavku a tehdy do procesu vstoupila třetí expertíza,

¹⁰⁵ http://lichnosti.net/people_4472.html

¹⁰⁶ <http://www.uznayvse.ru/znamenitosti/%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%85%D0%B8%D0%BD%D0%B0.html>

¹⁰⁷ http://www.1tvnet.ru/content/show/ekaterina-samucevich-biografiya_14926.html

¹⁰⁸ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁰⁹ <https://lenta.ru/lib/14216713/>

¹¹⁰ <https://lenta.ru/lib/14216713/>

kteřá došla k protichůdným závěrům. Autoři třetí expertízy se odvolávali na historii, kdy z rozhodnutí církvešních shromáždění ve 4. -7.století bylo v kostele zakázáno být oblečený v komickém oblečení a tancovat tam. Autoři expertízy řekli, že členky Pussy Riot porušily obecně přijaté normy motivované náboženskou nenávisť.¹¹¹

4. června bylo předběžné vyšetřování uzavřeno a advokátům byly poskytnuty materiály z procesu.

V polovině června se vyšetřovatel Rančenkov, který vedl proces s Pussy Riot, obrátil na soud s žádostí o opětovné prodloužení soudní vazby. Brzy nato soud prodloužil vazbu tří žen do 24. července.

4. července Taganský soud vyhověl žádosti vyšetřovatelů a omezil lhůtu na seznámení se obhajoby s materiály procesu do 9. července. Doba na seznámení se obhajoby se 7 díly se zkrátila z původních tří měsíců na pouhý jeden měsíc. V reakci na toto rozhodnutí Tolokonniková, Samucevičová a Aljochinová přímo v soudní síni vyhlásily hladovku. Kvůli zdravotnímu stavu Tolokonniková a Aljochinová přerušily hladovku 10. července a Samucevičová 13. července.¹¹²

9. července, nehledě na to, že se více než 50 lidí zaručilo za uvězněné, byla stížnost advokátů žen ve vazbě na opětovné prodloužení vazby, stejně jako 11. května zamítnuta.

11. července policie oznámila, že vyšetřování trestního řízení s Pussy Riot bylo ukončeno. Prokuratura zvládla posoudit 7 dílů procesu, materiální důkazy a videomateriály jen za jeden den a už 12. července potvrdila odsuzující rozsudek a předala záležitost k soudu.¹¹³

Na oficiálních stránkách prokuratury stálo, že ženy jsou obviněny, že „se předběžně dohodly na spáchání výtržnictví motivované náboženskou nesnášenlivostí a nepřátelství proti jakékoli sociální skupině v podobě provokativních a útočných akcí v církevní stavbě za získání pozornosti velkého množství věřících občanů.“¹¹⁴

¹¹¹ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹¹² <https://lenta.ru/lib/14216713/>

¹¹³ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹¹⁴ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

Následné prodloužení soudní vazby soud potvrdil na předběžných slyšeních 20. července, avšak v tomto případě ne o měsíc, jak tomu bylo dříve, ale o 6 měsíců, čili do 12. ledna 2013.

30. července soud přistoupil k posouzení záležitosti podle skutkové podstaty. Při výslechu obětí břitké dotazy obhajoby přerušovaly výkřiky soudkyně Mariny Syrové: „Dotaz se zamítá!“ Syrová zamítla jak žádost obhajoby o navrácení záležitosti prokuratuře tak také žádost o předvolání k soudu patriarchy Kirila a expertů. Poté, co soudkyně zamítla všechny žádosti obhajoby, advokáti žádali výměnu soudkyně, která vedla proces, ale to bylo též zamítnuto.¹¹⁵

Členky Pussy Riot byly souzeny v té samé síni, ve které se konala slyšení druhého procesu s Michaiem Chodorkovským.¹¹⁶

17. srpna 2012 byly tři členky Pussy Riot odsouzeny ke dvěma rokům vězení za výtržnost motivovanou náboženskou nenávisť, rozhodl o tom Moskevský městský soud. Obžaloba žádala pro dívky dokonce tři roky vězení. Všechny tři byly během soudního procesu uvězněny v kleci, což je starý ruský zvyk. Na slova soudkyně Mariny Syrové reagovaly úsměvy.¹¹⁷

Tři odsouzené ženy se odvolaly a soud v říjnu znovu přezkoumával původní rozsudek, obhajoba dokonce žádala, aby rozsudek byl úplně zrušen. Soud nakonec rozhodl, že Jekatěrina Samucevičová bude propuštěna s podmínkou a u dvou zbylých spoluúčastnic se stal rozsudek uvěznění na 2 roky platným. Samucevičová vyměnila advokáta, který začal vést její obhajobu jiným způsobem, což mělo pozitivní vliv na zmírnění trestu. Samucevičovou vyvedla ochranka z chrámu při punkové modlitbě prý už po 15 vteřinách jejich vystoupení, tudíž nemohla zpívat před oltářem jako zbylé účastnice a podle rozhodnutí soudu není vinna. Při soudním stání se před budovou soudu opět sešli jak příznivci Pussy Riot tak jejich odpůrci. Proto došlo k zvýšení bezpečnostních opatření ze strany soudu. Soud se vůbec nezabýval tím, že Aljochinová a Tolokonniková měly v té době malé děti. Putin se k tomu vyjádřil tak, že „děvčata dostala, co chtěla“.¹¹⁸ Samucevičová se po propuštění nechala slyšet v rozhovoru, který poskytla pro televizní stanici CNN, že punková skupina Pussy Riot bude i nadále

¹¹⁵ <https://lenta.ru/lib/14216713/>

¹¹⁶ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹¹⁷ http://zpravy.idnes.cz/verdikt-pussy-riot-0o3-/zahranicni.aspx?c=A120807_132801_zahranicni_ts

¹¹⁸ <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/281082-soud-propustil-jednu-clenku-pussy-riot-na-svobodu-zbyle-ve-vezeni-zustanou.html>

pokračovat v politických protestech proti Vladimíru Putinovi. Dodala, že punková modlitba v Chrámu Krista Spasitele měla být protestem proti podporování Putina ze strany Ruské pravoslavné církve.¹¹⁹

23. prosince 2013 byly propuštěny na svobodu zbylé dvě členky Naděžda Tolokonniková a Marija Aljochinová. Oběma ženám byla udělena amnestie, která byla vyhlášena vězňům při příležitosti 20. výročí ústavy Ruské federace.¹²⁰ Naděžda Tolokonniková byla propuštěna jen několik hodin po Aljochinové, protože poslední měsíc trestu si odpykávala v krasnojarské nemocnici.¹²¹

Kritici Putina se domnívají, že amnestie udělená vězňům nesouvisela ani tak s výročí ruské ústavy jako s blížící se olympiádou v Soči. Putin se prý snažil zmírnit kritiku západu, která byla mířena na jeho stranu za porušování lidských práv v Rusku. Mezi asi 20 000 propuštěnými vězni byl mimo jiné i Michail Chodorkovský.¹²²

5.2.4 VYJÁDŘENÍ NEJVYŠŠÍCH RUSKÝCH PŘEDSTAVITELŮ

Nejvyšší ruští představitelé jako premiér a prezident se ve svých vystoupeních nevyjadřovali k procesu a na přímé otázky odkazovali na soudu. Hned po vystoupení Pussy Riot řekl tiskový mluvčí Vladimíra Putina, že reakce tehdejšího premiéra na punkovou modlitbu byla negativní. Později (7. března) Putin komentoval zadržení podezřelých jako: „Pokud narušily běžný chod chrámu, tak se všem věřícím a kněžím omlouvám. Doufám, že se to více nebude opakovat.“¹²³ Nic víc Vladimír Putin za pět měsíců na adresu Pussy Riot neřekl.¹²⁴

Dmitrij Medveděv 26. dubna v přímém přenosu řekl, že ženy dostaly přímo to, s čím počítaly, čili popularitu. Právníckým komentářům k soudnímu rozhodnutí uvěznit ženy se Medveděv vyhnul, vysvětlil to tím, že prezident se nemůže vyjadřovat k soudnímu procesu, bylo by to zásahem do soudnictví.¹²⁵

30. července, což byl den započetí soudního projednávání, Medveděv v interview pro The Times řekl, že soudní proces s Pussy Riot, včetně nedávného

¹¹⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1141272-samucevicova-pussy-riot-s-politickym-protestem-rozhodne-nekonci>

¹²⁰ http://www.rapsinews.ru/incident_mm/20131224/270234244.html

¹²¹ http://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131223_pussy_riot_tolokonnikova_release

¹²² http://zpravy.idnes.cz/aljochinova-pussy-riot-propustena-dur-zahranicni.aspx?c=A131223_064656_zahranicni_wlk

¹²³ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹²⁴ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹²⁵ <http://www.interfax-religion.ru/?act=news&div=46665>

prodloužení soudní vazby na šest měsíců, je třeba vnímat klidně, protože rozsudek ještě nebyl vynesena. Podle Medveděva pokud soud neprokáže prvek zločinu, tak se to členkám: „Podařilo: Proslavily se, ale nenesly odpovědnost.“ „Vždy tu bude rozdíl v přijímání toho, co je dovoleno a co už ne z pohledu morálky a kdy se etické přestupky dostávají do kategorie trestných činů. A v jejich případě to musí stanovit soud,“ doplnil Medveděv.¹²⁶

Právníčka uvězněných žen Violetta Volkovová řekla, že svým prohlášením Medveděv fakticky vyzývá k „poklidnému přijetí absence spravedlnosti a k právníckému nihilismu“.

Ministr zahraničí Sergej Lavrov chápal čin Pussy Riot jako rouhání. Mluvčí Rady federace Valentina Matvienková, i když nazvala jejich chování pohoršujícím a nemorálním, myslí si, že dívky by mohly být propuštěny. Nejvyšší představitel Ministerstva vnitra Kolokolcev řekl, že akci Pussy Riot chápe jako „plivnutí do duše celé společnosti.“ A bývalý ministr kultury Michail Švydkoj vyzýval na internetu k ukončení pronásledování členek skupiny Pussy Riot, protože podle jeho názoru může mít jejich pronásledování negativní důsledky na ateisty v Rusku. Švydkoj dodal: „Myslím si, že už svoje dostaly. A další soudní pronásledování nebude moudré ani prospěšné pro společnost.“¹²⁷

5.2.5 NÁZOR ADVOKÁTA

„Je nám úplně jasné, jaký bude rozsudek a je jasné, že bude nezákonný. Obžalované vzbudili v pět ráno a celý den je drželi ve skleněném „akváriu“, přičemž nedostaly žádné jídlo. Tuto situaci chápeme jako mučení,“ řekl 30. července advokát obžalovaných Mark Fejgin Ruské informační agentuře Novosti.¹²⁸

Už dříve Fejgin prohlásil, že je zřejmé, že proces bude zakončen v srpnu, protože v létě nebude pozornost lidí a médií tak soustředěná na proces jako na podzim. Další naděje vězeňkyň a jejich obhajoby představoval Evropský soud pro lidská práva, který 10. července oznámil, že se bude zabývat žalobou obhajoby na nezákonné držení ve vazbě účastnic punkové modlitby.

¹²⁶ <http://www.interfax-religion.ru/?act=news&div=46665>

¹²⁷ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹²⁸ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

Trestní řízení s dalšími aktivistkami z Pussy Riot, které se účastnily punkové modlitby v Chrámu Krista Spasitele, bylo vyčleněno do samostatného řízení, jejich totožnost zatím nebyla zjištěna nebo nebyla zveřejněna.¹²⁹

5.2.6 PODPORA PUSSY RIOT

Jako reakci na prodloužení soudní vazby Tolokonnikové, Aljochinové a Samucevičové mnozí ruští kulturní a umělečtí představitelé (herci, režiséři, básníci, umělci, scénáristi, spisovatelé,...) napsali hromadný otevřený dopis s požadavkem propustit Pussy Riot. V textu dopisu autoři uvedli, že se sice odlišně staví k morálně-etickému hledisku akce, ale zajedno jsou v tom, že akce Pussy Riot není trestným činem. Podle signatářů věznění žen, z nichž dvě mají malé děti, kompromituje ruský soudní systém a podryvá důvěru k vládním institucím. Dopis podepsalo 203 lidí, kteří jsou představiteli tvůrčí inteligence. Kromě „celebrit“ se pod dopisem podepsalo 42 000 občanů.

Aljochinovou, Samucevičovou a Tolokonnikovou uznala za politické vězně celá řada organizací pro lidská práva.

Jako první to oznámil 23. března 2012 Svaz solidarity s politickými vězni, který se domníval, že trestní stíhání žen je nespravedlivé, protože v jejich činnosti chybí struktura toho trestního činu, ze kterého je obviňují.¹³⁰

3. dubna Amnesty International uznala členky Pussy Riot vězeňkyněmi svědomí. Farida Šachid z OSN vyzýval Rusko, aby ukončilo trestní stíhání. A mezinárodní organizace práv člověka Human Rights Watch oznámila, že hrozící trest odnětí svobody až na dobu sedmi let je naprosto nepřiměřený akci. Několikrát vyzýval k osvobození žen i zplnomocněnec práv člověka v Rusku Vladimír Lukin.¹³¹

Centrum na ochranu práv člověka Memorial vystoupilo proti trestnímu stíhání členek Pussy Riot. Podle Alexandra Čarkasova, který je členem organizační rady, je trestní stíhání a dvouměsíční vězení nad rámec trestu za jejich čin. Dodal, že známky jakéhokoli paragrafu z trestního zákoníku RF v jejich činnosti chybí a dokonce při tom

¹²⁹ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹³⁰ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹³¹ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

nejpředpojatějším vztahu k Pussy Riot by jim hrozilo max. 15 dní úředního vězení, což si už odseděly.¹³²

Na podporu Pussy Riot, které byly ve vazbě, vystoupili i mnozí západní umělci. Svou solidaritu se zadrženými vyjádřili Red Hot Chili Peppers, Franz Ferdinand, Faith No More,... Punková skupina Anti-flag nahrála cover verzi modlitby proti Putinovi. Sting před svým vystoupením v Rusku zveřejnil na stránkách organizace na ochranu práv člověka, Amnesty International, výzvu k ruské vládě a jeho požadavek zněl: Osvobodit ženy. A slavný finský muzikant Iiro Rantala zrušil koncert v Moskvě, protože řekl, že nechce vystupovat v zemi, kde je svoboda na úrovni středověku.¹³³

Na začátku července, pět aktivistek vystoupilo na koncertě skupiny Faith No More v Moskvě. Aktérky skupiny Pussy Riot, které nebyly uvězněny, recitovaly antipuntinskou báseň *Povstání v Rusku* z pódia klubu roztáhly napříč sálu obrovskou plachtu, která vyzývala k příchodu na podporu Tolokonnikové, Samucevičové a Aljochinové k budově Chamovničeského soudu.¹³⁴

29. července v předvečer začátku soudního procesu 3 členky Pussy Riot, které zůstaly na svobodě, poskytnuly video rozhovor britským novinám The Guardian, ve kterém řekly, že se Putin bojí děvčat a že se diktátor Putin ve skutečnosti bojí lidí! Aktivistky také zdůraznily, že performance v Chrámu Krista Spasitele byla modlitbou, která byla směřována k Bohorodičce, ochránkyni Ruska, aby vyhnala Putina a změnila politický systém v zemi.¹³⁵

Po vyhlášení konečného verdiktu protestovaly v uličce, která vede k soudu, stovky lidí proti uvěznění Pussy Riot. Někteří měli na hlavě barevné kukly a vykřikovali: „Rusko bez Putina.“ Policie několik z nich zatkla. Protestující na podporu Pussy Riot nasadili některým sochám kukly. Po celém světě se protestovalo proti rozsudku, přívrženci dívčí kapely se sešli v Berlíně, Madridu, Bruselu, New Yorku, Sydney, Paříži či Sofii. Podporu skupině vyjádřila i ukrajinská feministická skupina

¹³² <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹³³ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹³⁴ <http://www.themoscowtimes.com/news/article/faith-no-more-honors-pussy-riot-at-moscow-show/461537.html>

¹³⁵ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

Femen tím, že pokácela dřevěný kříž, který se nacházel před pravoslavným chrámem v Kyjevě.¹³⁶

Podporu Pussy Riot vyjádřil i jeden z bývalých členů kapely Beatles, Paul McCartney, když se obrátil na oficiální úřady Ruské federace s dopisem. Podpořil členky Pussy Riot, které si v té době odbyvaly trest odnětí svobody. Ve svém dopise, který byl určen úředníkům, vyjádřil naději na přezkoumání trestu pro odsouzenou Aljochinovou a Tolokonnikovou a na jejich brzké propuštění.¹³⁷

Miss Ruska pro rok 2013 Elmira Abdrazaková řekla, že rozsudek pro Pussy Riot je zbytečně tvrdý. Myslela si, že za punkovou modlitbu by neměly být členky uvězněny. I když punkovou modlitbu vnímala jako „stávku v kostele“ a podobné akce jsou pro ni nepřijatelné, protože chodila do nedělní školy a kostel je pro ni posvátným místem, i přesto považovala takový trest pro účastnice punkové modlitby za příliš tvrdý.¹³⁸

5.2.7 ODPŮRCI PUSSY RIOT

30. července jako odpověď na dopis kulturních a uměleckých představitelů, kteří požadovali osvobození Pussy Riot, byl zveřejněn další otevřený dopis, který podporoval trestní řízení domnělých účastnic Pussy Riot. Dopis podepsalo 27 spisovatelů. Autoři dopisu prohlásili, že tři souzené ženy musí být potrestány. Řekli, že obhajovat náboženské rouhání a zločince, kteří vědomě a záměrně spáchali předem promyšlený akt zneuctění duchovního chrámu ruského pravoslaví, mohou jen cyničtí představitelé antikultury, kteří nechovají v srdci ani lásku k Rusku a ani si neváží její tisícileté historie. Napsali také, že signatáři výzvy na podporu členek Pussy Riot, která se objevila měsíc předtím, jsou spoluúčastníky „nemravného rituálního zločinu.“¹³⁹

Miloš Zeman se 2. listopadu 2014 v přímém přenosu pořadu Hovory z Lán, který se vysílá každou neděli, nelichotivě vyjádřil ke skupině Pussy Riot. Prezident se pokusil přeložit název ruské punkové skupiny a zeptal se moderátora, jestli ví, co to znamená Pussy v angličtině. Nečekal na odpověď a prohlásil, že ku.da. Dokonce tvrdil, že „v textech této skupiny je ku.da sem, ku.da tam.“¹⁴⁰ V čemž ale neměl pravdu, protože v nejznámější písni, kterou členky zazpívaly v pravoslavném chrámu, se nic

¹³⁶ http://zpravy.idnes.cz/verdikt-pussy-riot-0o3-/zahranicni.aspx?c=A120807_132801_zahranicni_ts

¹³⁷ <http://news.bcm.ru/society/2013/5/23/697911/1>

¹³⁸ <https://lenta.ru/news/2013/03/09/miss/>

¹³⁹ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁴⁰ http://www.lidovky.cz/vytrznice-pussy-riot-zeman-mluvi-stejne-jako-kdysi-komuniste-pb5-/zpravy-domov.aspx?c=A141103_153257_ln_domov_ogo

takového nevyskytuje. Podle jeho slov je Pussy Riot pouze „pornografická skupinka, která je minimálně vina trestným činem výtržnictví v pravoslavném chrámu.“¹⁴¹ Tímto Miloš Zeman narážel na účast Naděždy Tolokonnikové, bývalé členky skupiny Vojna, na akci v biologickém muzeu v Moskvě, kde se zúčastnila veřejné hromadné souložce. Je třeba zdůraznit, že se nejednalo o akci Pussy Riot ale o performanci skupiny Vojna!¹⁴²

Slovník pana prezidenta pohoršil mnoho lidí. Během dvou dnů podepsalo více než 24 000 lidí petici na odstoupení Zemana z funkce prezidenta. Českému rozhlasu dokonce hrozilo, že dostane pokutu.¹⁴³

Členky skupiny Pussy Riot se vyjádřily ke slovům pana prezidenta kriticky. Prý se chová jako hlupák a vůbec neví, jak to v Rusku chodí.¹⁴⁴

Naděždu Tolokonnikovou a Marii Aljochinovou v březnu 2014 v restauraci McDonald v Nižním Novgorodě napadla skupinka mladých lidí, kteří je nejdříve začali urážet, vyhazovali je z města a poté po nich začali házet kovové předměty, jídlo a nakonec je polili zelenou barvou. U obou žen došlo k poranění očí a Aljochinové rozbili čelo. Obě ženy přijely do města, aby podpořily vězně, kteří dostávají málo peněz za práci, při které jsou navíc porušována jejich práva. Ženy volaly na policii a přivolaly si záchranku. Policie vůbec nedorazila. Aljochinová měla otřes mozku a rozražené čelo, protože některý z útočníků po ní hodil kovovou nádobou.¹⁴⁵

Nejednalo se o první útok na členky skupiny Pussy Riot. 19. února 2014 je napadla skupinka mužů v Soči. Jeden uhodil ženy karabáčem a další jim strhli kukly a rozprášili kolem slzný plyn. Když přijela policie, nikoho z útočníků nezadržela.¹⁴⁶

5.2.8 VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ

Podle údajů společnosti „Romir“ v březnu 2012 70 % Rusů zaujímal k akci v Chrámu Krista Spasitele negativní postoj, přičemž 38 % z nich vyjádřilo hluboké pohoršení a 32 % se domnívalo, že se podobné akce nesmí pořádat v chrámech. Okolo 7 % Rusů akci

¹⁴¹ http://www.lidovky.cz/vytrznice-pussy-riot-zeman-mluvi-stejne-jako-kdysi-komuniste-pb5-/zpravy-domov.aspx?c=A141103_153257_in_domov_ogo

¹⁴² <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/910871>

¹⁴³ http://zpravy.idnes.cz/kritika-pussy-riot-byla-pripravena-prozradil-zeman-fyg-/domaci.aspx?c=A141105_073352_domaci_fer

¹⁴⁴ http://zpravy.idnes.cz/pussy-riot-kritizuji-zemana-dg8-/zahranicni.aspx?c=A141114_093937_zahranicni_bse

¹⁴⁵ <http://www.gazeta.ru/social/2014/03/06/5937789.shtml>

¹⁴⁶ <http://www.gazeta.ru/social/2014/03/06/5937789.shtml>

nepodporovalo, ale mysleli si, že její účastnice je možné pochopit. Podporu činnosti skupiny vyjádřilo méně než 1% dotázaných.¹⁴⁷

22. března 2012 zveřejnil údaje z vlastního dotazníku Levada Centrum. Respondentům pokládali otázku: Co si myslíte o trestu odnětí svobody od 2 do 7 let, které hrozí účastnicím skupiny za „koncert“ v Chrámu Krista Spasitele, je to pro vás adekvátní, nebo přehnaný trest za tu akci? 46 % dotázaných považovalo hrozící trest za adekvátní a 35 % Rusů považovalo tento trest za přehnaný.¹⁴⁸

16. dubna 2012 zveřejnilo své výsledky Všeruské centrum zkoumání veřejného mínění a podle dotazníků si 86 % Rusů myslelo, že Pussy Riot je třeba potrestat, přičemž udělit jim reálné odnětí svobody podpořilo jen 10 %.

Na začátku července se Levada centrum dotazovalo obyvatel Moskvy na to, jak vnímají trestní stíhání členek Pussy Riot. 36,7 % respondentů podpořilo trestní stíhání a 50 % Moskevčanů se k němu stavělo negativně, zbytek se zdržel odpovědi.

20. -23. července, krátce před zahájením soudu Levada centrum na žádost Vědomostí uskutečnilo ještě jeden průzkum veřejného mínění. Nehledě na to, že oficiálně byly ženy obviněny z výtržnictví, které bylo spácháno s motivem náboženské nenávisti, jen 22 % dotázaných se domnívalo, že jsou ženy souzeny právě z tohoto důvodu. Další dotazování si mysleli následující důvody: Za urážku církevní modlitebny a věřících (32 %), za výzvu k odchodu Vladimíra Putina z vlády (12,7 %) a 6 % si myslelo, že ženy jsou souzeny jako celek.¹⁴⁹

Přičemž podle dat sociologů, jen třetina Rusů si myslela, že odnětí svobody na 2-7 let je adekvátní trest pro účastnice akce (v březnu tak odpovědělo 46 % lidí). Naopak 43 % lidí si myslelo, že takový trest je přehnaný (v březnu 35 %). Zvýšil se také počet těch, kteří se stavěli proti trestu za podobné akce, z 9 % na 15 %. Na otázku, jaký trest by měly ženy dostat, Rusi odpověděli následovně: 23 % se vyslovilo za nucené práce, 16 % bylo pro vysokou pokutu, 13 % procent respondentů podpořilo trest odnětí svobody od 2 let, 8,7 % se vyjádřilo pro trest vězení na několik měsíců, 8,2 %

¹⁴⁷ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁴⁸ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁴⁹ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

schválilo trest odnětí svobody od půl roku do 2 let a 4 % dotázaných byli pro zproštění viny.¹⁵⁰

29. a 30. srpna Všeruské centrum zkoumání veřejného mínění a Fond veřejného mínění zveřejnili výsledky sociologických dotazníků na téma, jak se Rusové staví k punkové modlitbě a k soudnímu verdiktu nad členkami Pussy Riot. Podle dat Všeruského centra zkoumání veřejného mínění 46 % respondentů podpořilo soudní rozsudek nad Pussy Riot, z nichž 2/3 si myslely, že trest odpovídá spáchanému zločinu a zbytek považoval trest za příliš měkký. 33 % respondentů si naopak myslelo, že trest pro Pussy Riot je příliš tvrdý. Podle průzkumu Fondu veřejného mínění většina dotázaných považovala rozsudek za spravedlivý (53 %). Opačný názor mělo jen 27 % respondentů.¹⁵¹

5.2.9 BOJOVNÍ KNĚŽÍ

V den, kdy proběhla akce v Chrámu Krista Spasitele, vedoucí synodního oddělení vzájemných vztahů církve a veřejnosti arcikněz Vsevolod Čaplin řekl televizní stanici Dožd', že nic nového v podobných akcích nevidí, ale už na druhý den Čaplin zaútočil na punkovou modlitbu kriticky a nazval akci rouháním. Později Čaplin řekl, že text písně uráží pravoslavné věřící, a že je píseň vlastně namířena proti církvi a usvědčuje ji z dohody se státní mocí.¹⁵²

Mezitím protodiákon Andrej Kurajev vyzval církev, aby odpustila účastnicím punkové modlitby a nazval to opodstatněnou lumpárnou. Pravoslavný kněz Aljoša Běločkin napsal ve svém článku v Nové gazetě, že punkovou modlitbu považuje za projev bláznovství, pokud jde o formu, a za modlitbu pokud jde o obsah.¹⁵³

Brzy po uvěznění aktivistek Pussy Riot blogerka Lida Moniava zveřejnila sběr podpisů pravoslavných věřících pod otevřeným dopisem patriarchovi. I když mnozí, co se podepsali pod výzvu, považovali chování feministek z Pussy Riot za nepřijatelné, ještě horší jim ale připadala reakce na celou událost, píše se v otevřeném dopise, který byl určen vedení Ruské pravoslavné církve. Signatáři prosili patriarchu, aby se přimluvil u soudu za ukončení trestního řízení a za křesťanský přístup k zadrženým. Během šesti měsíců dopis podepsalo skoro 6 000 lidí.

¹⁵⁰ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁵¹ <http://www.vest-news.ru/article/24754>

¹⁵² <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁵³ <http://www.novayagazeta.ru/arts/51455.html>

18. března v některých moskevských chrámech kněží přednesli úplně jiný dopis, který vyzýval k přijetí trestné odpovědnosti všechny, kdo se podíleli na organizaci a osvětlení akce Pussy Riot v médiích.¹⁵⁴

Sám patriarcha celého Ruska se dlouhou dobu zdržoval veřejné reakce a vůbec poprvé okomentoval akci Pussy Riot až po měsíci, tedy 24. března. V jednom moskevském chrámu po bohoslužbě nazval akci výsměchem velkým svatým a stěžoval si na ty věřící, kteří se snaží toto „rouhání“ ospravedlnit.¹⁵⁵

13. dubna 2012 proběhlo v Chrámu Krista Spasitele zasedání Vyšší církevní rady Ruské pravoslavné církve, z jehož usnesení byl přijat přístup Ruské pravoslavné církve k věřícím. Druhý den to bylo rozesláno do jednotlivých eparchií, zveřejněno a předneseno v chrámech. Oficiální výzva Ruské pravoslavné církve vyzývala ke sloučení pravoslavných k boji s anticírkevními silami. V dokumentu se též uváděla řada vandalistických činů a urážky chrámů, což mělo utvrdit věřící v tom, že základy těmto rouháním položila akce skupiny Pussy Riot.¹⁵⁶

Útoky Ruské pravoslavné církve na Pussy Riot zesílily na základě několika skandálů, které propukly okolo vedení Ruské pravoslavné církve. Olej do ohně přilil ještě článek „Business centrum Krista Spasitele“, ve kterém se šetří, kdo a kolik vydělává v hlavním moskevském chrámu.¹⁵⁷

V reakci na tyto skandály, patriarcha řekl, že Ruská pravoslavná církev je poslední dobou vystavována „útokům pronásledovatelů, kteří se nesmířili s tím, co bylo v minulosti“ a přirovnal je k nepřítelům Krista. Brzy nato Ruská pravoslavná církev uspořádala několik velkolepých akcí. Na podporu církve a ke štvanicí Pussy Riot se připojily i federální média. Stojí za to poznamenat, že díky situaci okolo aktivistek z Pussy Riot se Ruské pravoslavné církvi podařilo všechny nevýhodné faktory rychle eliminovat.¹⁵⁸

¹⁵⁴ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁵⁵ <https://lenta.ru/lib/14216713/>

¹⁵⁶ <http://www.patriarchia.ru/db/text/2135736.html>

¹⁵⁷ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

¹⁵⁸ <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>

5.3 VYJÁDŘENÍ NADĚŽDY TOLOKONNIKOVÉ K PODMÍNKÁM VE VĚZENÍ

V otevřeném dopise Tolokonniková popisovala otrocké podmínky, kdy vězni byli nuceni pracovat 16 hodin denně a šili policejní uniformy. „Při nejlepším jsme měly 4 hodiny spánku denně. Den volna jsme měli každý měsíc a půl. Pracovaly jsme skoro každou neděli. Mohly jsme dobrovolně pracovat o víkendu, ve skutečnosti žádná dobrovolnost neexistovala.“¹⁵⁹ Popsala, jak vězeňkyně šička, která nestíhala, byla svlečena a přinucena šít nahá, jak vězni bijí jeden druhého až k smrti. Tolokonniková řekla v rozhovoru pro The Guardian, že je vděčná za podporu, které se jí dostalo ze západu, zmínila se o Madonně, Katty Perry či Hilary Clinton.¹⁶⁰

„Nejspíš by si nikdo nevšiml našeho protestu, kdyby na něj Putin neupozornil celý svět.“ Tolokonniková si myslí, že proces, který byl proti nim veden, byl osobní reakcí Putina, protože žádný politický poradce by nikdy nedoporučil zrovna takovouto reakci. Putin je prý přesvědčený o tom, že si může dělat, co se mu zachce.¹⁶¹

5. 4 VYJÁDŘENÍ ZBYLÝCH ČLENEK PUSSY RIOT K PROPUŠTĚNÍ TOLOKONNIKOVÉ A ALJOCHINOVÉ

Anonymní členky Pussy Riot (Garadja, Fara, Shaiba, Cat, Seraphima a Schumacher) v článku pro The Guardian poděkovaly všem, kdo jim vyjádřil podporu, kdo s nimi sympatizuje a sympatizuje s jejich ideologií. Putin byl donucen reagovat na nátlak, který byl na něj kladen a udělil milost Nad'i a Máši z Pussy Riot, které byly odsouzeny ke dvěma rokům vězení. Ale dosažení amnestie určitě neznamená konec jejich snům. Řekly, že požadují opravdovou spravedlnost: „Jde o kompletní zrušení verdiktu a uznání celého trestního procesu proti Pussy Riot protiprávním.“ Řekly, že mají velkou radost z propuštění Máši a Nad'i, řekly, že jsou hrdé na odpor, který kladly proti drsnému trestnímu řízení. Naneštěstí se obě nechaly unést problémy, které vězí v ruském vězeňském systému, že úplně zapomněly na ideály a ambice skupiny Pussy Riot (feminismus, separatistický odpor, boj s autoritářstvím, ...)

¹⁵⁹ <http://www.theguardian.com/theguardian/2014/sep/19/nadya-tolokonnikova-pussy-riot-interview-nothing-to-lose>

¹⁶⁰ <http://www.theguardian.com/theguardian/2014/sep/19/nadya-tolokonnikova-pussy-riot-interview-nothing-to-lose>

¹⁶¹ <http://www.theguardian.com/theguardian/2014/sep/19/nadya-tolokonnikova-pussy-riot-interview-nothing-to-lose>

„Není žádným tajemstvím, že Nad'a a Máša už nejsou členkami Pussy Riot a že se nebudou více účastnit radikálního akcionismu. Nyní jsou zapojeny do nového projektu. Taková podpora se dá ale těžce skloubit s radikálními politickými postoji a provokativním uměním, stejně jako genderové přizpůsobení se nedá skloubit s radikálním feminismem.

Ano, ztratily jsme dvě kamarádky, dva ideologické spoluhráče, ale svět získal dvě odvážné ochránkyně lidských práv, bojovnice za práva ruských vězňů.

Bohužel jim nemůžeme poblahopřát osobně, protože odmítly s námi navázat jakýkoli kontakt. Respektujeme jejich volbu a upřímně jim přejeme jen to nejlepší v jejich nové kariéře.

Téměř v každém rozhovoru opakují, že už nejsou členkami Pussy Riot, že působí pod svými vlastními jmény a už se nezapojují do aktivit radikálního umění. Nicméně titulky jsou plné názvu skupiny a jejich vystoupení jsou vyhlášována jako performance Pussy Riot. Typickým příkladem takového nedorozumění je oznámení Amnesty International, že vystoupení v Barclays centru v New Yorku je první legální performancí Pussy Riot.

Naše performance jsou vždy ilegální a jsou zinscenované na nepředvídatelných místech. Distribuce našich klipů vždy probíhá skrze bezplatné a neomezené mediální kanály.

Jsme anonymní, protože jsme proti jakémukoli kultu osobnosti, hierarchii nepřímo vyjádřené skrze vystoupení, faktoru věku a dalším viditelným sociálním atributům. Zakrýváme si obličeje, protože se stavíme proti tomu, kdy je používán ženský obličej jako obchodní značka na podporu nějakého druhu zboží nebo služby.

Smísení rebelantně feministické punkové image s imagí obhájců práv vězňů je zhoubné jak pro nás jako kolektiv, tak také pro nové role Nadi a Máši, které si vybraly.¹⁶²

¹⁶² <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/06/nadia-masha-pussy-riot-collective-no-longer>

5.5 OCENĚNÍ PUSSY RIOT

13. září 2012 byly Pussy Riot vyhlášeny vítěžkami ceny «Сделано в России», kterou organizuje časopis Snob v kategorii umělecký projekt.¹⁶³

V září 2012 udělila Yoko Ono, vdova po Johnu Lennonovi, skupině Pussy Riot mírovou cenu LennonOno. Ocenění převzal Petr Verzilov, muž Naděždy Tolokonnikové.¹⁶⁴

Skupina Pussy Riot byla nominována na ocenění Prudential Eye Awards. Ocenění v oblasti současného umění je předáváno umělcům z Asie v Singapuru. Po příjezdu do města, členky skupiny Pussy Riot prohlásily, že za svůj úspěch vděčí ruskému státu.¹⁶⁵

Členky Pussy Riot získaly ocenění Václava Havla pro rok 2014 za kreativní disent. Předávání ocenění proběhlo v hlavním městě Norska na Oslo Freedom Forum (konference o lidských právech). S výhrou byla spojena i určitá finanční podpora.¹⁶⁶

¹⁶³ <https://lenta.ru/lib/14216713/>

¹⁶⁴ http://www.lidovky.cz/pussy-riot-dostaly-mirovou-cenu-od-yoko-ono-fmf-/zpravy-svet.aspx?c=A120921_221441_ln_zahranici_sk

¹⁶⁵ http://www.gazeta.ru/social/video/pussy_riot_pretenduyut_na_premiyu_v_singapore.shtml

¹⁶⁶ http://www.lidovky.cz/provokaterky-z-pussy-riot-obdrzely-havlovu-cenu-f7i-/lide.aspx?c=A141024_083844_lide_rof

6. ZÁVĚR

Tato práce se věnuje skupině Pussy Riot a jejímu zařazení do kontextu současné ruské kultury. Cílem práce bylo čtenářům nastínit historické kulturní souvislosti v Rusku, jakým způsobem se ubírala ruská kultura od konce 80. let až po současnost, jaké významné osobnosti působily a působí na poli ruské kultury, jaká je situace v České republice a konečně také zmapování činnosti umělecké skupiny Pussy Riot, popis soudního procesu, názory ruské veřejnosti i zahraničních významných osobností a také ocenění, kterých se skupině dostalo.

V první kapitole diplomové práce se věnuji popisu kulturní situace v Rusku ve 20. století, jak vypadal konec 80. let, 90. léta a počátek 21. století, jaké významné osobnosti tehdy působily, co přesně dělaly a čeho chtěly svou činností dosáhnout. Věnuji se také vzniku nových galerií a muzeí v Rusku, které se věnují současnému umění, a mnohdy čelí kritice ze strany veřejnosti. V první kapitole se též věnuji estetickému aspektu umění na přelomu tisíciletí.

Ve druhé kapitole je vymezen pojem politického umění, jakým způsobem je možno ho chápat, věnuji se též efektivitě politického umění, povrchům, na které umělci umísťují své protestní vzkazy, a také popisují postupy v současném protestním umění.

Třetí kapitola je zasvěcena ruským performerům jako je Petr Pavlenskij (proslavil se zejména svou akcí na Rudém náměstí, kterou provedl v roce 2013.), ne příliš známá skupina 23:59 z ruského Jelce, jež své akce spojovala s literárními díly ruských autorů, skupina Bombily, uskupení Vojna, které má na triku velké množství provokativních akcí, z nichž největšího ohlasu se dostalo akci v Petrohradu, kdy na Litejný most namalovali obrovský falus.

Ve čtvrté kapitole se věnuji performerům z České republiky, stručně popisují situaci v Československu, kdy se na kulturním poli začínaly objevovat první skupiny, které protestovaly proti tehdejšímu režimu. V kapitole se věnuji skupině Ztohoven, která se proslavila zejména akcí Rudé trenky nad Hradem a světově známému umělci Davidu Černému, jehož proslavila ve světě různě přijímaná Entropa. Na konci kapitoly se snažím porovnat tendence v ruských a českých performancích.

Pátá kapitola je věnována skupině Pussy Riot. Nejdříve popisují samotný vznik skupiny v roce 2011, na kterém se podíleli Tolokonniková a Verzilov, kteří nějakou dobu působili ve skupině Vojna. Dále popisují vystoupení, která skupina provedla,

včetně procesu, jenž byl veden proti členkám skupiny, jež 21. února 2012 vystoupily v Chrámu Krista Spasitele v Moskvě. V této kapitole se též věnuji názoru zbylých členek na propuštění Tolokonnikové a Aljochinové a uvádím některá ocenění, která byla ženám z Pussy Riot udělena.

Pokud srovnáme umělce působící v Rusku na konci 20. a na počátku 21. století, můžeme si všimnout, že jejich způsob vyjádření i samotné cíle, se poněkud liší. V 90. letech umělci většinou jen provokovali a zkoumali hranice, kam až mohou zajít, zajímala je také zpětná vazba veřejnosti.

V 21. století už umělci naprosto otevřeně vystupují proti politickému režimu v Rusku a i když ví, jaké následky to pro ně může mít, tak se nebojí veřejně vystoupit. V mnoha případech jsou stíháni či zatýkáni a hrozí jim i umístění do psychiatrické léčebny. Důležité je pro ně rozpoutat veřejnou diskuzi, aby se lidé zamysleli nad danou situací a došlo ke kýžené změně, která stále nepřichází. Problém je, že jakákoli změna je dlouhodobý proces, který probíhá někdy i skrytě a nikdo nedokáže i s těmi nejlepšími úmysly tento proces uspíšit. Proto je velmi důležité správné načasování a připravenost národa na změny v systému. Mentalita Rusů je odlišná od myšlení západních Evropanů, a proto nelze západní způsob vlády ze dne na den přenést na východ, kde se často můžeme setkat až se zbožným uctíváním autorit, a kde podle mého názoru nyní není připravená půda pro převzetí demokratických hodnot, jak je známe v Evropě. Výsledek je pak takový, že se většinou protestujícím umělcům dostane jen uznání ze západu a v jejich vlastní domovině zůstane vše při starém, proto angažovaným umělcům nezbude nic jiného než doufat, že se karta jednoho dne přeci jen obrátí a jejich touhy budou vyslyšeny.

7. РЕЗЮМЕ

«Pussy Riot» в контексте современной российской культуры

Настоящая работа включает в себя 5 глав. Работа содержит также заключение, резюме на русском языке и библиографию.

Во введении этой работы описаны цели работы, короткое содержание глав, методы, которые я использовала и несколько слов о книжных и интернет-источниках для настоящей работы.

Первая глава «Культурная ситуация в России в 20-ом веке» посвящена описанию культурного положения во время 80-ых годов в Советском союзе, когда главным представителем страны являлся Михаил Горбачёв. Цензура была устранена и в России начали издавать произведения раньше запрещенных писателей. Россия подписала с США соглашение о сотрудничестве, в результате которого в России появилось большее количество западных фильмов, музыки и концертов знаменательных иностранных представителей культуры. В 80-ых годах появились в России тенденции, связанные с американской культурой, в России возникло множество музыкальных роковых групп.

Во второй части первой главы описана ситуация во время 90-ых годов в России. На культуру в 90-ых годах сильно повлиял интернет и произведения, которые были во время существования Советского союза запрещены.

Третья часть первой главы посвящена художникам, которые начали свою деятельность в 90-ых годах. После распада СССР в России появились разные художники, которые провоцировали и хотели узнать, каким способом будет общество реагировать на их произведения. Олег Кулик устроил собачий перформанс, Авдей Тер-Оганьян участвовал в акции «Футуристы выходят на Кузнецкий», напоминавшей известное событие российских футуристов, которое произошло в 1913 году. В 21-ом веке целей художников являются не только провокации, но также открытые выражения их несогласия с политической системой в России.

В четвёртой части первой главы я описываю возникновение специальных заведений. В 90-ых годах в России возникло несколько новых музеев и галерей, где выставляют современное российское искусство.

Последняя часть первой главы посвящена эстетической точке зрения в искусстве. В течение нескольких лет изменилось восприятие искусства, люди становились более толерантными.

Вторая глава настоящей работы посвящена искусству, которое связано с политикой. Я попробовала определить, что такое политическое искусство, причины его возникновения и каким способом художники хотят добиться их целей.

Во второй части второй главы описывается эффективность политического искусства. Самые художники думают, что политическое искусство оказывает влияние на люди и является эффективным.

В третьей части второй главы написано несколько слов о поверхностях, на которые художники располагают их протестные письма. Речь идёт о городе и его поверхностях, о человеке и его телу и о виртуальной коммуникации.

Последняя часть второй главы содержит информацию о процессе современного уличного протеста. Местом, где сегодня рождается сам протест, является главным образом интернет. Идеальное место для возникновения протеста представляют блоги и социальные сети. Художники молодой генерации создают искусство по другим принципам чем предыдущая генерация. Теряется граница между тем, что является искусством и что уже является браком. В искусстве также появились абсолютно новые направления как: перформанс, хеппенинг или инсталляция.

В третьей главе представлены известные русские современные перформеры. Пётр Павленский является художником, который активно протестует против лишения прав человека, ксенофобии и шовинизму в России. Павленский в 2012 году зашил себе рот как символ протеста против заключения 3 женщин, которые участвовали в панк-молебни в Храму Христа Спасителя. Самым известным перформансом, который исполнил Павленский, является его «Фиксация». В 2013 году Павленский прибил свои половые органы к каменной брусчатке на Красной площади в Москве.

Следующая часть третьей главы посвящена художественной группе из города Елец, которая не очень известной. В течение нескольких месяцев группа

провела более чем 20 художественных перформансов. Их перформансы были связаны с литературными произведениями российских писателей. Первым перформансом было «Раскачивание жёлтой лодки». Этот перформанс ссылался на слова российского президента Владимира Путина. Последующие перформансы назывались: «Данко», «Анна Каренина», «Ливенский лед», итп.

В третьей части третьей главы написано несколько слов о группе «Бомбилы», которая некоторое время работала вместе с арт-группой «Война».

Четвёртая часть третьей главы настоящей работы посвящена арт-группе «Война», которая прославилась не только в России, но также в западной Европе. Группа была основана Пётром Верзиловым в 2007 году. Первый перформанс группа провела в феврале 2007 года и назвала его «Отморозки». Группа «Война» и арт-группа Бомбилы основали «Профсоюз уличного искусства» и в мае 2007 года провели вместе акцию «Мордовский час» в ресторане Макдональдс. В феврале 2008 года несколько дней до президентских выборов группа провела одну из их самых известных акций в «Биологическом музее» в Москве с названием «Е*ись за наследника Медвежонка». Члены арт-группы хотели таким способом поздравить молодого российского президента с успехом. В июне 2010 года группа провела перформанс в городе Санкт-Петербург, где на Литейный мост нарисовала гигантский член. Этот перформанс был протестом против деятельности «Федеральной Службы Безопасности». В 2009 году был изгнан из группы Пётр Верзилов, который со своей женой Надеждой и другими активистами продолжал выступать под названием «Война», речь идёт о московской фракции «Войны». Их самой известной акцией является «Тараканий суд», когда в зал судебного заседания внесли тараканов. Известными перформансами являются также «Как украсть курицу», «Целование милиционеров»,... Некоторые женщины члены из московской фракции «Войны» стали позднее участницами арт-группы «Pussy Riot».

Четвёртая глава настоящей дипломной работы посвящена перформерам в Чешской Республике. Первые протестные политические акции было можно встретить уже во время существования Чехословакии в 60-ых годах. Речь идёт о роковой группе «The Plastic People of the Universe», о художнике, которого зовут «Tomáš Vaněk» и о группе «Rafani».

Вторая часть этой главы содержит информацию об арт-группе «Ztohoven», которая возникла в 2003 году и очень рада провоцирует своими перформансами. 17 июня 2007 года группа провела акцию, которая называлась «Ядерный взрыв в программе Панорама» и у большого количества зрителей «Чешского телевидения» вызвала ужас. За несколько месяцев группа получила премию «NG 333». Последний перформанс группа «Ztohoven» провела в сентябре 2015 года, когда члены арт-группы повесили над Пражским Градом красные трусы вместо президентского штандарта. Мария Алёхина, бывшая женщина-член арт-группы «Pussy Riot», выразила поддержку группе по словам.

Третья часть четвертой главы содержит информацию об известном чешском художнике, которого зовут «David Černý». Настоящий художник очень рад провоцирует посредничеством своих произведений. К его работе принадлежит «Розовый танк», «Brownnosing» или «Младенцы Babies». Его самым известным произведением является «Entropa», которую создал в 2009 году. «Entropa» касается стереотипов в принятии государств-членов ЕС. В октябре 2013 года этот художник создал специфический перформанс, который был жестом, намеренным на «Пражский Град». В конце этой главы написано сравнение тенденций в русских и чешских перформансах.

Пятая глава касается художественной группы «Pussy Riot», которая возникла в 2011 году по инициативе Пётра Верзилова и Надежды Толоконниковой. В группе действуют только женщины, которые выступают в цветных масках и платях и называются кличками. Идолом для этих женщин является американская арт-группа с названием «Riot Grrrl», которая существовала в 90-ых годах 20-ого века. Девушки из «Pussy Riot» выступали на разных необходимых местах.

Во второй части пятой главы я описываю публичные выступления арт-группы. Осенью 2011 года девушки выступали на крышах автобусов и троллейбусов и также запели в московском метро. Из этого возник клип, который назывался «Освободи брусчатку». В декабре 2011 года активистки создали выступление на крыше тюрьмы, где запели песню «Смерть тюрьме, свободу протесту». Самым большим резонансом пользовались 2 выступления группы, которые были направлены против российского президента Владимира Путина. В

январе 2012 года активистки из группы «Pussy Riot» исполнили выступление на Красной площади в Москве, после которой были задержаны милицией.

21-ого февраля 2012 года арт-группа выступила в Храме Христа Спасителя с песней «Богородица, Путина прогони». Несколько дней после выступления были девушки объявлены в розыск. 4-ого марта были задержаны 3 женщины и 1 мужчина (Пётр Верзилов), вскоре Верзилова и 1 девушку освободили. 15-ого марта полиция задержала третью подозреваемую женщину. (Екатерину Самуцевич)

В августе 2012 года, когда суд вынес приговор над девушками, запевшими в Храме Христа Спасителя, одна женщина член группы «Pussy Riot» выступила с новой песенкой «Путин зажигает костры революций».

Следующее выступление девушки исполнили в июле 2013 года, когда выехали из Москвы и захватили нефтяные объекты в России, чтобы напомнить ситуацию в России, которая зависит от экспорта нефти. Песней девушки назвали «Как в красной тюрьме».

В феврале 2014 года художественная группа приехала в Сочи, потому что хотела снять новый клип к песни «Путин научит тебя любить родину». В течение съёмки на девушки напали казаки.

В феврале 2016 года в ютубе появился новый клип Надежды Толоконниковой, который называется Чайка. В это время Надежда уже не членом арт-группы «Pussy Riot», но СМИ не различают таких вещей. Текст песни касается российского прокурора Юрия Чайки, которого оппозиция обвиняет в коррупции.

В возбужденном судебном процессе против девушек появились также жертвы, которыми считались охранники храма, один прихожанин, свечница и алтарник храма. По данным суда, всем жертвам был нанесен моральный ущерб.

Арестованными являлись Надежда Толоконникова, бывшая член арт-группы Война, Мария Алёхина, сотрудничала с Войной, и Екатерина Самуцевич, которая работала программистом.

Девушкам было в несколько раз продлено содержание под стражей. Для потребностей суда была в 3 раза проведена психолого-

лингвистическая экспертиза. Первые две экспертизы не обнаружили в деятельности девушек следы уголовного преступления, но третья экспертиза открыла противоположные результаты. 17-ого августа 2012 года были 3 женщины из группы «Pussy Riot» осуждены к 2 годам лишения свободы Мосгорсудом. Девушки подали апелляцию в суд и в октябре этого года суд проверил приговор, вынесенный в августе. Только Екатерину Самуцевич суд освободил. 23-его декабря были Надежда Толоконникова и Мария Алёхина освобождены.

Российские политические представители не хотели выражать своё мнение на процесс с «Pussy Riot». Медведев сказал, что президенту не должно выражать его мнение на судебный процесс и Сергей Лавров считал выступление в Храме Христа Спасителя кощунством.

В ходе судебного процесса появились сторонники «Pussy Riot», которые поддерживали девушек. Русские культурные представители написали открытое письмо для поддержки заключенных девушек. Под этим письмом подписалось более 42 000 граждан. Много организаций для прав человека выразило женщинам поддержку и узнало их политическими заключёнными. Для поддержки девушек выступили разные западные культурные деятели как: «Red Hot Chili Peppers», «Franz Ferdinand», «Faith No More» и другие. В июле 2012 года выступили на концерте «Faith No More» оставшиеся на свободе девушки из «Pussy Riot».

Противники Самуцевич, Алёхины и Толоконниковой написали второе открытое письмо, в котором выразили поддержку судебному процессу. Под письмом подписалось 27 писателей. Чешский президент «Miloš Zeman» в «Разговорах из Лан» выразил своё мнение о женщинах членах группы «Pussy Riot». Его слова обидели девушек.

В марте 2014 года напала на Марию Алёхину и Надежду Толоконникову группа молодых человек в ресторане Макдоналдс в городе Нижний Новгород и требовали уход девушек из их города.

Несколько агентств («Ромир», «Левада-Центр» и «ВЦИОМ») в России провело исследование общественного мнения к процессу с девушками из арт-группы. Большинство людей высказалось за заключение девушек.

Главным представителям Российской православной церкви было отправлено открытое письмо, в котором подписанты просили патриарха, чтобы попросить в суде за арестованных девушек из панк-группы «Pussy Riot». В течение 6 месяцев письмо подписало почти 6 000 человек, но Российская православная церковь считала выступление в Храме Христа Спасителя кощунством и официально выступала против девушек.

Надежда Толоконникова для британской газеты «The Guardian» рассказала об условиях в тюрьме, в которых ей было надо жить почти 2 года. Толоконникова сказала, что все заключенные были должны работать 16 часов в день и шили полицейские формы. Толоконникова описала, что им позволили спать как максимум 4 часа в ночь и что они были должны работать почти каждое воскресенье. По её словам в тюрьме ужасные условия и заключенные бьют друг друга насмерть. Она выразила благодарность за поддержку западных деятелей культуры. Поддержку девушкам выразила «Madonna», «Hilary Clinton» или «Katty Perry».

Оставшиеся на свободе девушки из «Pussy Riot» в интервью для британской газеты «The Guardian» рассказали несколько слов об освобождении Толоконниковой и Алёхины. Девушки поблагодарили всех за их поддержку и сказали, что радовались освобождению Толоконниковой и Алёхины. По их словам Надя и Маша уже не членами арт-группы «Pussy Riot», потому что борются за права заключённых в России и отказались от контакта с группой «Pussy Riot».

Девушки из «Pussy Riot» получили разные международные премии из-за их выступление в Храме Христа Спасителя. Первую премию они получили 13-ого сентября 2012 г. и стали победителями премии «Сделано в России». Следующую премию группа «Pussy Riot» получила в сентябре 2012 года от известной «Yoko Ono», которая девушкам вручила мирную премию, передавшую Пётру Верзилову. «Pussy Riot» были назначены на премию «Prudential Eye Awards», которую передают в Сингапуре. Девушки сказали, что за успех благодарны русскому государству. В 2014 году группа получила премию Вацлава Гавела из-за креативного диссидентства. Премия им была передана в городе Осло в Норвегии и с премией связаны денежные средства.

В заключении резюмирую весь процесс возникновения настоящей работы, кратко описываю содержание её частей, что находится в которой части дипломной работы.

Эта работа также включает в себя список используемой литературы. Указываю здесь несколько книг и интернет-источников.

8. BIBLIOGRAFIE

Knižní zdroje:

1. Tomáš Glanc, Souostroví Rusko, Ikony postovětské kultury, Revolver Revue 2011, ISBN 978-80-87037-40-9, str. 8-10
2. Tomáš Glanc, Lexikon ruských avantgard 20. století, nakl. Libri Praha 2005, ISBN 80-7277-259-7
3. Lyman G. Chaffee, Political protest and street art: Popular tools for democratization in Hispanic countries, ISBN 0-313-28808-9, 1993

Internetové zdroje:

4. http://is.muni.cz/th/183751/fss_m/Zapadni_popularni_kultura_a_rozpad_SSSR_Demchuk.pdf
5. <http://cyberleninka.ru/article/n/praktiki-sovremennogo-iskusstva-v-rossijskih-ulichnyh-protestah>
6. <http://www.bibliotekar.ru/culturologia/79.htm>
7. <http://www.novyprostor.cz/clanky/438/strucne-dejiny-soku.html>
8. <http://artalk.cz/2013/03/01/umeni-jako-zivot/>
9. <http://cyberleninka.ru/article/n/problema-hudozhestvennosti-v-kontekste-esteticheskikh-printsipov-postmodernizma>
10. https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&sqi=2&ved=0ahUKEwinua7a4YPLAhVCig8KHSdABzUQFghQM Ak&url=http%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F217627%2Fff_b%2FPODE_BAL_More_than_only_Art.doc&usg=AFQjCNFOcMNk_qO1xowgKnuUTIez7Xs9OQ&bvm=bv.114733917,d.bGg
11. http://is.muni.cz/th/216800/ff_m_a2/nika_prace.pdf
12. http://www.ehow.com/facts_4856799_what-political-art.html
13. http://www.popup.upol.cz/files/forSchoolsDocuments/2014062315360028_Havlik-PdF.pdf
14. <http://cyberleninka.ru/article/n/poverhnosti-protesta-osobennosti-politicheskogo-pisma-v-sovremennoy-rossii>
15. <http://ria.ru/society/20120723/707321040.html>
16. http://cz.sputniknews.com/czech.ruvr.ru/2012_07_24/82653125/

17. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1061901-hreb-jehla-ostnaty-drat-vystredni-rusky-perfomer-burcuje-narod>
18. http://www.lidovky.cz/nahy-aktivista-se-pribil-za-genitalie-k-dlazbe-rudeho-namesti-ptd-/zpravy-svet.aspx?c=A131111_120319_In_zahranici_msl
19. <http://gorod48.ru/news/90627/>
20. <http://magazin.aktualne.cz/kultura/mfdf-jihlava/petr-pavlenskij-delam-politicke-umeni-ne-karikatury-putina/r~fb0a2f345eca11e4aff10025900fea04/>
21. <http://www.interfax.ru/culture/402668>
22. http://www.lidovky.cz/proti-teroru-kontroverzni-rusky-umelec-zapalil-sidlo-tajne-sluzby-fsb-1nt-/zpravy-svet.aspx?c=A151109_124417_In_zahranici_msl&galerie
23. <https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/136069764>
24. <http://vserusskie.ru/blog/user/view/?id=d03147487d2143578c093757897fee95>
25. <http://vserusskie.ru/blog/user/view/?id=d03147487d2143578c093757897fee95>
26. <http://gruppa-vojna.piter.tv/>
27. <https://lenta.ru/lib/14206363/>
28. <http://www.respekt.cz/tydenik/2011/1/valka-s-vojnou>
29. <http://ukranews.com/news/20841.---.ru>
30. <http://www.gazeta.spb.ru/541682-0/>
31. <http://www.ntv.ru/novosti/313478>
32. <http://www.novinky.cz/koktejl/226771-ruske-umelkyne-se-v-moskve-vrhaly-na-policistky-a-vasnive-je-libaly.html>
33. https://is.muni.cz/th/342439/ff_m/Diplomova_prace_Cizikova.pdf
34. <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/ztohoven/r~20a7fa248ba11e5b440002590604f2e/>
35. <http://www.novinky.cz/domaci/18852-v-prazskem-metru-se-sesli-odpurci-reklamy.html>
36. http://www.ztohoven.com/?page_id=122
37. http://www.lidovky.cz/film-obcan-k-jak-to-ztohoven-nandali-systemu-fm0-/kultura.aspx?c=A121107_124617_In_kultura_btt
38. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1135803-obcan-k-dokument-o-bezsichtactvi-jak-ztohoven>

39. <http://www.novinky.cz/kultura/128396-za-atomovy-hrib-na-ct-cena-narodni-galerie.html>
40. <http://www.novinky.cz/domaci/384875-clenka-pussy-riot-ocenila-ztohoven-kdo-by-nahradil-putina-netusi.html>
41. <http://zivotopis.osobnosti.cz/david-cerny.php>
42. <http://www.prazskypatriot.cz/vrati-se-slavny-ruzovy-tank-zpet-do-prahy-komuniste-to-chteji-vytvarnik-cerny-je-proti/>
43. http://www.studentpoint.cz/275-myma-ocima/6689-david-cerny-lotr-nebo-hrdina/#.Vsmh8_nhDIU
44. <http://www.futuraproject.cz/>
45. <http://www.proculture.cz/artsinfo/vizualni-umeni-a-nova-media/david-cerny-hostina-obru-na-zastavce-v-liberci-je-prostrena-811.html>
46. <http://www.davidcerny.cz/cz/entropa.html>
47. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/1070123-david-cerny-namiril-na-hrad-vztyceny-prostrednik>
48. https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&cad=rja&uact=8&sqi=2&ved=0ahUKEwinua7a4YPLAhVCig8KHSdABzUQFghQMAk&url=http%3A%2F%2Fis.muni.cz%2Fth%2F217627%2Fff_b%2FPODE_BAL_More_than_only_Art.doc&usg=AFQjCNFOcMNk_qO1xowgKnuUTlez7Xs9OQ&bvm=bv.114733917,d.bGg
49. <http://www.mk.ru/politics/2012/01/20/662683-feministok-zaderzhali-na-krasnoy-ploschadi.html>
50. http://ceskapozice.lidovky.cz/chytra-lecka-odhalena-poprsi-balaklava-a-plysovi-medvidci-pmq-/tema.aspx?c=A120912_125220_pozice_77019
51. <http://m.forbes.ru/article.php?id=84806>
52. <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/pussy-riot/r~i:wiki:3372/>
53. <http://www.lidskaprava.cz/student/svoboda-slova/clanky/ruska-verejnost-naleha-na-propusteni-skupiny-pussy-riot>
54. http://www.1tvnet.ru/content/show/pussy-riot-vipustili-novuyu-pesnyu-putin-zajigaet-kostri-revolyucii_13723.html
55. <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/278159-clenky-pussy-riot-na-novem-videu-zapalily-portret-putina.html>

56. <http://www.svoboda.org/content/article/25047361.html>
57. <http://www.sochi-express.ru/sochi/news/sochi/33582>
58. <http://magazin.aktualne.cz/kultura/hudba/putin-se-o-sve-verne-postara-skupina-pussy-riot-v-protestson/r~18188e94ca8211e5a6b7002590604f2e/>
59. https://i-news.kz/news/2012/06/04/6443539-nashlis_postradavshie_ot_huliganstva_pus.html
60. http://lichnosti.net/people_4472.html
61. <http://www.uznayvse.ru/znamenitosti/%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%85%D0%B8%D0%BD%D0%B0.html>
62. http://www.1tvnet.ru/content/show/ekaterina-samucevich-biografiya_14926.html
63. <https://lenta.ru/lib/14216713/>
64. http://zpravy.idnes.cz/verdikt-pussy-riot-0o3-zahranicni.aspx?c=A120807_132801_zahranicni_ts
65. http://zpravy.idnes.cz/verdikt-pussy-riot-0o3-zahranicni.aspx?c=A120807_132801_zahranicni_ts
66. <http://news.bcm.ru/society/2013/5/23/697911/1>
67. <https://lenta.ru/news/2013/03/09/miss/>
68. <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/281082-soud-propustil-jednu-clenku-pussy-riot-na-svobodu-zbyle-ve-vezeni-zustanou.html>
69. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1141272-samucevicova-pussy-riot-s-politickym-protestem-rozhodne-nekonci>
70. http://www.rapsinews.ru/incident_mm/20131224/270234244.html
71. http://www.bbc.com/russian/russia/2013/12/131223_pussy_riot_tolokonnikova_release
72. http://zpravy.idnes.cz/aljochinova-pussy-riot-propustena-dur-zahranicni.aspx?c=A131223_064656_zahranicni_wlk
73. <http://www.interfax-religion.ru/?act=news&div=46665>
74. <http://www.themoscowtimes.com/news/article/faith-no-more-honors-pussy-riot-at-moscow-show/461537.html>

75. http://www.lidovky.cz/vytrznice-pussy-riot-zeman-mluvi-stejne-jako-kdysi-komuniste-pb5-/zpravy-domov.aspx?c=A141103_153257_ln_domov_ogo
76. <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/910871>
77. http://zpravy.idnes.cz/kritika-pussy-riot-byla-pripravena-prozradil-zeman-fyg-/domaci.aspx?c=A141105_073352_domaci_fer
78. http://zpravy.idnes.cz/pussy-riot-kritizuji-zemana-dg8-/zahranicni.aspx?c=A141114_093937_zahranicni_bse
79. <http://www.gazeta.ru/social/2014/03/06/5937789.shtml>
80. <http://www.vest-news.ru/article/24754>
81. <http://www.novayagazeta.ru/arts/51455.html>
82. <http://www.patriarchia.ru/db/text/2135736.html>
83. <http://www.theguardian.com/theguardian/2014/sep/19/nadya-tolokonnikova-pussy-riot-interview-nothing-to-lose>
84. <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/feb/06/nadia-masha-pussy-riot-collective-no-longer>
85. <https://lenta.ru/lib/14216713/>
86. http://www.lidovky.cz/pussy-riot-dostaly-mirovou-cenu-od-yoko-ono-fmf-/zpravy-svet.aspx?c=A120921_221441_ln_zahranici_sk
87. http://www.gazeta.ru/social/video/pussy_riot_pretenduyut_na_premiyu_v_singapore.shtml
88. http://www.lidovky.cz/provokaterky-z-pussy-riot-obdrzely-havlovu-cenu-f7i-/lide.aspx?c=A141024_083844_lide_rof